

Linjiila Iisaa Ngedu Luuka

Ko sabinbini so dewtere ndee winndaa

¹ Yimbe heewbe kornii jantaade kulle gadude hakkunde men, ² hono no seediibe gila puddoode, laatiibe kaadime'en konngol ngol bee, kaalaniri en nii. ³ Tawfilus teddufo, mi widike kulle dee fuu gila arannde, mi tawii ana haani mi winndane dum no wadiri nii, ⁴ yalla ada heba tayoral jannde nde njannine-daa ndee yo goonga.

No Jibiriilu sapporii pinaade Yaayaa

⁵ E ley jamaanu Hirudus, kaananke Yahu-udiya, jottinoowo sadaka biyeteedo Jakariyaa ana woodunoo. Omo jeyaa e waalde Abiya, 6ii Haaru-una oo. Jom suudu Jakariyaa duu yo iwdi Haaru-una, innde mum yo Elisabet. ⁶ Be didon fuu be fooccitiiibe yeeso Laamfo, ebe njokki jamirooje Joomiraado e sariyaaji mum fuu, jinjoore fuu walaa e ma66e. ⁷ Kaa be kebaalino biddo, sabi Elisabet laatinoke dimaro, kasen duu be didon fuu be naywii.

⁸ Nannde wootere, Jakariyaa ana golla golle mum yottingol sadaka yeeso Laamfo, sabi jannde mum yo waalde makko jeyti. ⁹ Nde wonnoo yottinoobe sadaka ana mboownoo wafude urwa, nii urwa nanngi mo faa o naata Suudu Dewal Mawndu nduu, o ura ton uurdi. ¹⁰ Jamaa oo fuu darii sella ana duwoo wakkati mo uurdi ndii uretee oo. ¹¹ Oon wakkati, malaa'ika Joomiraado

6annгани mo, darii jaamo urirde ndee. ¹² Nde Jakariyaa yiinoo malaa'ika oo ndee, tayi, darii ana sijna. ¹³ Malaa'ika oo wii mo:

—Jakariyaa pati hul, sabi duwaawu maa jaabaama. Jom suudu maa Elisabet rimante biddo gorko, inndiraa dum Yaayaa. ¹⁴ Oon biddo waddante seyo manngo, heewbe ceyorto pinaade makko, ¹⁵ sabi o laatoto tedduo e Joomiraado. O yarataa doro, o yarataa huunde fuu ko sigirta. O heewan Ruuhu Ceniido gila e ley reedu inniiko, ¹⁶ o wartiran biibe Israa'ilankooobe heewbe e Laamdo Joomiraado mum'en. ¹⁷ O ardoto Joomiraado oo warde, o wonda e ruuhu e baawde de annabi Iliyaasa hebunoo, faa o wartira berde baabiraaobe faade e biibe mum'en, faa o wartira murtuube duu e hakkille foocitiiibe, kaŋum e moyyinande Joomiraado oo lejol lanndiniingol.

¹⁸ Jakariyaa lamndii malaa'ika oo, wii:

—Hono hen anndiran-mi dum goonga? Sabi miin mi naywii, jom suudu am oo duu wadii duubi.

¹⁹ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Miin woni Jibiriilu darotoodo yeeso Laamdo, mi nelaado e maa faa mi haalane oo kabaaru lobbo. ²⁰ Ndennoo jooni a muumdan. A haalataa so wanaa wakkati mo dum tabiti, sabi a goondinaali haala am. Haala am kaa tabitoyan so wakkati majjum warii.

²¹ E ley dum fuu tawi yimbe bee ana ndoomi Jakariyaa, ana kaaynaa ko booyni dum ley Suudu Dewal Mawndu too. ²² Nde o yalti ndee, o ronki haaldude e maabe. Be paami won ko jergii e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O darii omo haalda e maabe muumankoore, o heddi e

muumaaku. ²³ Nde o tilinoo e golle makko ndee, o hooti suudu makko.

²⁴ Caggal deen balde, Elisabet jom suudu makko oo reedi, dammbii hakke lebbi joy, ana wiya:

²⁵ —Dum woni ko Joomiraado wadani kam nde wattani kam hakkille, ittani kam dukkuru hakkunde yimbe.

No Jibiriilu sapporii pinaade Iisaa

²⁶ E ley lewru Elisabet jeegoɔburdu nduu, Laamdo neli malaa'ika Jibiriilu e ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu ley leydi Galili, ²⁷ faade e surba mo taanii Daawuuda biyeteedo Yuusufu sabbi. Surba oo ana wiyee Mariyama. ²⁸ Malaa'ika oo naati do Mariyama woni doo, wii dum:

—Aan e jam, kebuɔo moyyere Laamdo. Joomiraado ana wondi e maa.

²⁹ Haala kaa jiiɓi hakkille Mariyama, darii ana miila ko ngoo jowtaango waawi laataade. ³⁰ Nii malaa'ika oo wii mo:

—Mariyama pati hul! Sabi a hebii moyyere iwnde e Laamdo, ³¹ a reedan, ndimaa bidɔo gorko, inndiraa dum Iisaa. ³² Oon bidɔo laatoto tedduɔo, o noddirte Bii Laamdo Toowdo. Laamdo Joomiraado hokkan mo laamu maamiiko Daawuuda. ³³ O laamoto iwdi Yaakuuba, laamu makko timmataa abada.

³⁴ Mariyama wii malaa'ika oo:

—Hono dum laatortoo, mi anndaa gorko?

³⁵ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Ruuhu Ceniido jippoto e maa, baawde Laamdo Toowdo oo kuurete no dowdi nii. Saabe dum, bidɔo mo ndimataa oo noddirte Ceniido, noddirte Bii Laamdo. ³⁶ Haya yeew, sakiike maa Elisabet

duu ɓamii reedu, taweede mo naywii fuu, mo riman biɗɗo gorko. Ana wiyetenoo mo dimaro, kaa jooni omo woni e lewru makko jeegoburdu, ³⁷ sabi walaa fuu ko Laamɗo waawaa.

³⁸ E oon wakkati, Mariyama wii:

—Miin, mi kordɗo Joomiraadɗo. Yo laatanoram no mbiiru-ɗaa nii.

Caggal ɗum, malaa'ika oo witti, seli e makko.

No Mariyama yaari to Elisabet

³⁹ E ley deen jalaade, Mariyama immii law yehi ngeenndi Yahuudiya ngootiri ngonndi dow baamle kaaye. ⁴⁰ O naati galle Jakariyaa, o jowti Elisabet. ⁴¹ Nde Elisabet nannoo jowtaango makko ndee, biɗɗo gonɗo e reedu mum oo dillinii, Elisabet hebbinaa Ruuhu Ceniɗo, ⁴² ilinii, wii:

—A barkinaadɗo hakkunde rewɓe, biɗɗo mo caaw-ɗaa oo duu yo barkinaadɗo. ⁴³ Miin, ko ngonmi faa inna Joomam naata galle am? ⁴⁴ Nde jowtaango maa toɓɓinoo e nowru am ndee, biɗɗo gonɗo e reedu am oo dillinike saabe kuyam. ⁴⁵ A welii hoore, aan goondindo ko Joomiraadɗo fodaan maa koo laatoto.

Yimre Mariyama

⁴⁶ Mariyama wii:

—Yonki am ana yetta Joomiraadɗo,

⁴⁷ ɓernde am ana heewi seyo Laamɗo

Kisinoowo kam,

⁴⁸ sabi o yurmike kam,

miin, kordɗo makko lo'udɗo oo.

Gila jooni jamaanuuji fuu noddiran kam belɗo hoore.

⁴⁹ Sabi Jom Baawɗe oo waɗanii kam kulle mawɗe!

Innde makko yo seniinde.

⁵⁰ Yurmeende makko herataa e hulbe mo abada.

⁵¹ O gollirii golleeji mawdi junngo makko semm-
binngo,

o saakii mawninkinii6e.

⁵² O 6oortii kaanankoo6e iwde e laamu mum'en,
o toownii leydu6e.

⁵³ O haarnirii yolbu6e kulle lobbe,
o wirfintinii taajiri'en juude 6ole.

⁵⁴⁻⁵⁵ O faabike Israa'ilankoo6e, jiyaabe makko,
o yeggitaali yurmaade Ibarahiima e iwdi mum faa
abada,

hono no o fodanirnoo njaatiraa6e men nii.

⁵⁶ Mariyama fa66idi e Elisabet ko waarata e
lebbi tati, caggal mum, hooti suudu mum.

Haala pinaade Yaayaa

⁵⁷ Wakkati 6eynugol Elisabet yottii, o 6eyni o
he6i 6id6o gorko. ⁵⁸ Taakallemme'en makko e saki-
raabe makko nani hinnee mawdo mo Joomiraado
wadani mo oo, ceyodii e makko.

⁵⁹ Nde cukalel ngel hi66innoo yontere ndee,
6e ngari taadude ngel.* Be njidiino inndirde
ngel baaba maggel Jakariyaa, ⁶⁰ kaa inna maggel
jabaali, wii ngel inndiree Yaayaa. ⁶¹ Be mbii dum:

—Sii maa fuu walaa inndiraado ndee innde.

⁶² Be lamndorii baaba maggel muumankoore,
homo yidi 6iyum oo inndiree. ⁶³ Jakariyaa lam-
ndii alluwal, winndi e maggal: «Innde maggel yo
Yaayaa.» Be fuu 6e kaaynaa. ⁶⁴ Oon wakkati
fuu, hunduko Jakariyaa yoppitaa, demngal mum

* **1:59** Neesu Yahuudiyankoo6e, so suka gorko rimaama, jannde
inndaa fuu, nden taadetee duu.

humtaa, watti haalde e yettude Laamdo. ⁶⁵ Kulol nanngi hođuḅe e seraaji dīi ḅee fuu. Kasen duu ḅum saakii e ley haayre Yahuudiya fuu. ⁶⁶ Nanḅe ḅum ḅee fuu ndesi ḅum e hakkillaaji mum'en, ana mbiya: «Kodum ngel cukalel foti laataade?» Sabi ḅe njii baawde Joomiraado ana e maggel.

Yimre Jakariyaa

⁶⁷ Jakariyaa, baaba cukalel ngel, heewi Ruuhu Ceniido, sappii, wii:

⁶⁸ —Jettooje ngoodanii Joomiraado, Laamdo Israa'iila,
sabi faabike yimḅe mum, soottitike ḅum'en.

⁶⁹ O waddanii en kisinoowo tedduḅo
iwdo e suudu Daawuuda, kaadime makko oo

⁷⁰ hono no o haalirnoo e kundude annabaabe
makko seniibe gila arande nii.

⁷¹ O fodii o danndan en e konnee'en men,
o ittan en e juude wayḅe men.

⁷² O ḅannginanan en yurmeende nde o
ḅannginani maamiraabe men ndee,
sabi o miccitike aadi makko ceniindi ndii,

⁷³ ḅum yo hunoore nde o hunanii maama men
Ibarahiima.

Hunoore ndee woni o hokkan en ⁷⁴⁻⁷⁵ rewirde mo
rafi kulol ley nguurdam men fuu
e ley senaare e fooccitaare yeeso makko,
tawi en ittaabe e juude konnee'en men.

⁷⁶ Aan duu ḅinngel am, a noddirte annabaajo
Laamdo Toowdo,
sabi a ardoto Joomiraado oo warde faa
moyyinanaa mo laawol,

⁷⁷ faa anndinaa yimḅe makko o hisiniran ḅum'en
yaafaamuya luutti.

78 Sabi Laamdo men yo keewdo yurmeende,
faa o faaboroo en nanndudo e fooyre iwrunde
dow,

79 yalla ana fooynana wonbe e nimre, fooynana
wonbe e kulol maayde,
watta koyde men e laawol jam.

80 Suka oo ana mawna, hakkille mum ana
beydoo. O joodii ley ladde jeereende faa wakkati
mo o bannnganaa Israa'iila.

2

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

1 E ley deen balde, Ogusta kaananke mawdo
oo, yamiri limgal wadee e ley laamu Roma fuu.

2 Kanngal woni limgal aranal, forri e laamu
Kiriniyas ley leydi Siriya. 3 Yimbe fuu njehi
winndoyaade, gooto fuu e ngeenndi mum'en.

4 Yuusufu duu immii Nasaraatu ley leydi Galili,
faa yaha ngeenndi Daawuuda mbiyeteendi Bayti-
laama ley leydi Yahuudiya, sabi e lejol Daawuuda
jaati mo iwata. 5 O yehi ton winndoyaade, kanko e
Mariyama cabbaado makko, cowiido. 6 E ley gonal
ma66e ton, wakkati beynugol Mariyama yottii, 7 o
dikkii hammadi makko, o saawi dum e licce, o
lelni dum ley akalaawal, sabi be keyaali e jippunde
ndee.

8 Duroobe ana mbaalannoo haybude sewre
mum'en baali e seraaji dii. 9 Malaa'ika Joomiraado
bannngani be, teddeengal Joomiraado filii be hono
no fooyre nii. Kulol manngol nanngi be. 10 Nii
malaa'ika oo wii be:

—Pati kulee! Sabi mi gardo haalande on
Kabaaru Lobbo gaddanoowo lejol ngol fuu seyo

manngo. ¹¹ Hannde on ndimanaama kisinoowo ley ngeenndi Daawuuda ndii, kanko woni Almasi-ihu, kanko woni Joomiraado oo. ¹² Finnde majjum annii: on tawan cukalel keccel ana saawaa e licce, ana lelnaa ley akalaawal.

¹³ Don e don, higgere malaa'ika'en iwi dow kammu, tawti malaa'ika arano oo, naati e yettude Laamdo, ana mbiya:

¹⁴ —Teddeengal woodanii Laamdo Toowdo! Jam woodanii yimbe dow leydi, yimbe horsube e makko bee.

¹⁵ Nde malaa'ika'en bee ceerti e maabe ndee, njabbiti kammu. Duroobe bee ndarii ana mbiyondira:

—Njehen Baytilaama, yeewen ko wadi, ko Joomiraado anndini en koo.

¹⁶ Be keyii, be njehi, be tawi ton Mariyama e Yuusufu e cukalel keccel ngel engel lelnaa ley akalaawal. ¹⁷ Nde be njiinoo ngel ndee, be kaalti ko malaa'ika oo haalnoo e maggel koo. ¹⁸ Nanbe haala duroobe bee fuu, kaayde nanngi dum'en.

¹⁹ Kaa Mariyama ana resi dum fuu e hakkille mum, o heddi omo miiloo dum. ²⁰ Caggal dum, duroobe bee mbirfitii ana teddina Laamdo ana njetta dum, saabe ko be nani e ko be njii. Sabi dum fuu dum laatorike no malaa'ika oo haalanirnoo be nii.

No Iisaa taadiraa e no battiniraa Joomiraado

²¹ Nde jalooma jettao pinaade cukalel ngel yottinoo ndee, ngel taadaa,* ngel inndiraa Iisaa.

* **2:21** Neesu Yahuudiyankoo, so suka gorko rimaama, jannde inndaa fuu, nden taadetee duu.

Dum woni innde nde malaa'ika oo haalannoo Mariyama gila reedaali ndee.

²² Nde laaɓugol Mariyama yottinoo, hono no Sariya Muusaa yamiri nii, ɓe naɓi cukalel ngel Urusaliima faa ɓe battina ngel Joomiraado. ²³ Sabi nii winndiraa e Sariya Joomiraado:

«Biddo gorko hammadiiɗo fuu, Joomiraado woodani.»†

²⁴ Be ngadi duu sadaka kirsamaajo hono no Joomiraado yamiri nii: ɓiɓɓe buugaaji diidi naa ɓiɓɓe pooli maraadi diidi.

²⁵ Gorko gooto ana wonnoo Urusaliima, ana wiye Simeyon. Ruuhu Ceniido ana e makko, o gorko poocciido kuldo Laamdo, omo hedinoo wakkati mo gondi Israa'iila coccete. ²⁶ Ruuhu Ceniido oo anndinnoo mo e koydol, o maayataa o yiyaali Almasiihu Joomiraado oo. ²⁷ Jooni Ruuhu naanni mo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wakkati mo saaraaɓe ɓee ngaddi cukalel ngel faa ngadana dum ko Sariya oo yamiri koo. ²⁸ Simeyon nanngi ngel, tammii ngel e juude mum, darii ana yetta Laamdo, ana wiya:

²⁹ —Joomiraado, fodoore maa ndee tabitii,
ɓamtu maccudo maa e jam.

³⁰ Sabi mi yiirii gite am kisindam

³¹ dam lanndinani-daa yimɓe fuu.

³² Kisindam dam yo fooyre yaaynanoore leɗi aduna oo fuu,
dam fooyre teddinoore leɗol maa Israa'iila duu.

† **2:23** Pergu 13.2,12,15; Limooje 18.15-16

³³ Ko haalaa e maggel koo, haaynii inna maggel e baaba maggel. ³⁴ Simeyon duwanii 6e, wii Mariyama, inna maggel:

—Ngel cukalel wardii liβude yogaaβe e imminde yogaaβe ley Israa'iila. Ngel finnde nde yimβe calotoo. ³⁵ Nii miilooji gondi e yimβe βanngirta. Aan e hoore maa, metti suufan βernde maa no kaafaawi nii.

³⁶ Annabaajo debbo biyeteedo Anna ana don kaɲum duu. O βii Fanu'iila, jeyaado e suudu Asiira. O naywii sanne. O suddaama e surbaaku makko, o waaldii e jom suudu makko duuβi jeddi, ³⁷ oon maayi, o heddi o walaa gorko. Jooni duuβi makko ana mbaara e capande jetti e nay, o yaltataa Suudu Dewal Mawndu nduu fey, omo rewra Joomiraado koorka e duwaawu, jemma e ɲalooma fuu. ³⁸ E oon wakkati, o wari kanko duu, o darii omo yetta Laamdo, omo haalana doomtuβe coottitaari Urusaliima 6ee fuu kabaaru cukalel ngel.

³⁹ Nde Yuusufu e Mariyama ngadunoo huunde fuu ko Sariya Joomiraado yamiri koo ndee, 6e mbirfitii ngeenndi maββe Nasaraatu ley leydi Galili.

⁴⁰ Cukalel ngel ana mawna, ana βeydoroos semmbe e hakkille. Korsa Laamdo ana e maggel.

No Iisaa haaldiri e jannginoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴¹ Hitaande fuu, saaraaβe Iisaa ɲabban Urusaliima so iidi Paska warii. ⁴² Nde o heβi duuβi sappo e didi ndee, 6e ɲabbi Urusaliima no 6e mboowrunoo nii, 6e naβori mo. ⁴³ Iidi oo tilii, 6e mbirfitii 6e kooti, jaka Iisaa heddi ke Urusaliima, tawi 6e anndaa, ⁴⁴ 6e cikuno omo wondi e yaaduβe

maḅḅe. Be njehi jalooma kiḅḅo. Caggal mum, 6e puḁḁi tewtude mo hakkunde sakiraaḅe maḅḅe e yiḅḅe maḅḅe. ⁴⁵ Kaa nde wonnoo 6e njiitaali mo ndee, 6e mbirfitii Urusaliima tewtoyde mo. ⁴⁶ Balde tati caggal mum, 6e tawi mo ley Suudu Dewal Mawndu, omo joodii hakkunde jannginoobe, omo hettindii dum'en, omo lamnditoo dum'en. ⁴⁷ Hettindiiḅe mo 6ee fuu kaaynaa hakkille makko e jaabuujii makko. ⁴⁸ Nde saaraaḅe makko njiiti mo ndee, kaayde nanngi dum'en. Inna makko wii mo:
 –Binngel am, ko saabii so ngadu-daa min nii? Miin e baaba maa fuu, min cunḁii e tewtude ma.

⁴⁹ O jaabii, o wii:

–Kodum wadi so oḁon tewta kam? Tama on anndaa ana tilsi mi wona e suudu Baabiraado am?

⁵⁰ Kaa 6e paamaali haala ka o haalani 6e kaa. ⁵¹ Caggal dum, o regodii e maḅḅe, 6e kooti Nasaraatu, o downtanii 6e. Inna makko ana resunoo kulle dee fuu e hakkille mum.

⁵² Iisaa ana mawna, hakkille mum ana 6eydoo. Laamdo e yimḅe fuu korsini mo.

3

No Yaayaa waajorii

¹⁻² Laamdo loowi Yaayaa gii Jakariyaa oo kongol mum ley ladde jeereende. Dum hawrii e hitaande sappo e joyoḅerde laamu Tibeer kaananke Roma mawdo oo, nde Pontiyu Pilaatu wonnoo goforneer Yahuudiya, Hirudus duu ana laamii Galili, mawnum Filipa ana laamii leydi Ituriya e Tarankoniti, Lisaniya duu ana laamii leydi Abileen, hawri e nde Annas e Kayafas ngonnoo

hooreeḅe yottinooḅe sadaka. ³ Yaayaa yiilii e ser-
aaji maayo Urdun fuu ana ooynoo yimḅe tuuba,
lootee lootogal batisima yalla luutti mum'en ana
njaafee. ⁴ Nii haala mum winndiraa e dewtere
annabi Esaaya:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende ana wiya:
Moyyinee laawol Joomiraado ngol,
ndartinee dati makko!

⁵ Naddiire fuu diddete,
waamnde haayre e toowondireere fuu
leydinee,

laawi oopiidi fuu ndartinee,
laawi bondi fuu moyyintinee!

⁶ Neddo fuu yiyan kisindam iwroojam to
Laamdo.»*

⁷ Yimḅe heewḅe ana ngarannoo to Yaayaa faa
lootee lootogal batisima. Kaa omo wiya ḅe:

—Biḅḅe bolle! Homo jeertini on ndogon
jukkungo waroowo? ⁸ Ngollee golleeji kawrooji
e tuubal. Pati miilee e ḅerde mon: «Minen,
min taaniraaḅe Ibarahiima.» Sabi mido wiya
on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye
laatoḅ ḅiḅḅe Ibarahiima. ⁹ Jooni jammberede ndee
huncaama faa soppa dadi ledde. Ndennoo, lekki
fuu ki rimataa ḅidde lobbe, soppete, wedee e yiite.

¹⁰ Yimḅe ḅee lamndii mo, mbii:

—Kodum min kaani wadude?

¹¹ O jaabii ḅe, o wii:

—Neddo fuu jogiido saayaaji didi, yo hokku
ngoota kaa mo walaa, neddo fuu jogiido nguure,
yo wadu hono non.

* **3:6** Esaaya 40.3-5

¹² Duwaape'en ngari kaɲum'en duu faa lootee lootogal batisima, mbii mo:

—Moobbo, kodum min kaani wadude?

¹³ O jaabii ɓe, o wii:

—Pati njobinee yimɓe ko yawti sariya.

¹⁴ Sordaasi'en lamndii mo kaɲum'en duu, mbii:

—Minen nee, kodum min kaani wadude?

O wii ɓe:

—Pati ngarɲee fay gooto, pati kappee fay gooto fenaande, keɲɲitoree njobdi mon.

¹⁵ Tawi yimɓe fuu ana ndenngii Almasiihu, gooto e maɓɓe fuu ana miila e ɓernde mum yalla wanaa Yaayaa woni Almasiihu ya? ¹⁶ Yaayaa jaabii ɓe fuu, wii:

—Miin, ndiyam mbatisiran-mi on. Kaa ɓurɗo kam baawɗe ana wara. Mi fotaa fay humtude ɓoggi pade makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite o batisirta on. ¹⁷ O lanndinike faa o hennoo ɲamri makko faa laaɓa. O moobta ɲamri ndii ley beembal makko, kaa ɲaande ndee o duppiran ɗum yiite nge ɲifataa.

¹⁸ Tawi Yaayaa ɓannginanii yimɓe kabaaru Laamɗo, o waajorike ɓe kulle keewɗe. ¹⁹ Kaa Hirudus kaananke oo, o feliino ɗum saabe tayii Hirudiya jom suudu mawnum, kaɲum e kulle godde bonde fuu de wadannoo. ²⁰ Hirudus yowi hen bonde wonnde kasen, o uddii Yaayaa e kasu.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

²¹ Do yimɓe fuu lootaa lootogal batisima ɗoo, ɗoo Iisaa duu lootaa. Wakkati mo o duwotoo oo, kammu udditii, ²² Ruuhu Ceniido jipporii e makko

mbaadi wuugaandu. Daande ooyinii iwde dow kammu, wii:

—Aan woni Biyam mo korsin-mi, aan cubii-mi.

Haala dammbe Iisaa

²³ Nde Iisaa fuddata golle mum ndee, duubi mum ana njaara e capantati. E ley jate yimbe, Iisaa yo 6ii Yuusufu.

Yuusufu yo 6ii Eli, ²⁴ Eli 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, Lewi 6ii Melki,

Melki 6ii Yannaayi, Yannaayi 6ii Yuusufu,

²⁵ Yuusufu 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Amos,

Amos 6ii Nahum, Nahum 6ii Hesili,

Hesili 6ii Naggaayi, ²⁶ Naggaayi 6ii Maata,

Maata 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Semeyin,

Semeyin 6ii Yuseka, Yuseka 6ii Yoda,

²⁷ Yoda 6ii Yohana, Yohana 6ii Resa,

Resa 6ii Jorobaabel, Jorobaabel 6ii Salaatiyel,

Salaatiyel 6ii Neeri, ²⁸ Neeri 6ii Melki,

Melki 6ii Addi, Addi 6ii Kusama,

Kusama 6ii Almadama, Almadama 6ii Eri,

²⁹ Eri 6ii Iisaa, Iisaa 6ii Eliyeseer,

Eliyeseer 6ii Yorima, Yorima 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, ³⁰ Lewi 6ii Simeyon,

Simeyon 6ii Yahuuda, Yahuuda 6ii Yuusufu,

Yuusufu 6ii Yonam, Yonam 6ii Eliyakim,

³¹ Eliyakim 6ii Malaya, Malaya 6ii Menna,

Menna 6ii Mattata, Mattata 6ii Natana,

Natana 6ii Daawuuda, ³² Daawuuda 6ii Yessa,

Yessa 6ii Obed, Obed 6ii Bo'es,

Bo'es 6ii Sala, Sala 6ii Nasuuna,

³³ Nasuuna 6ii Aminadaabu, Aminadaabu 6ii

Adamin,

Adamin 6ii Arni, Arni 6ii Hisuruuna,

Hisuruuna 6ii Fares, Fares 6ii Yahuuda,
³⁴Yahuuda 6ii Yaakuuba, Yaakuuba 6ii Isiyaaka,
 Isiyaaka 6ii Ibarahiima, Ibarahiima 6ii Taraha,
 Taraha 6ii Nahor, ³⁵Nahor 6ii Saruku,
 Saruku 6ii Ragawu, Ragawu 6ii Faleka,
 Faleka 6ii Eber, Eber 6ii Sala,
³⁶Sala 6ii Kaynam, Kaynam 6ii Arfasada,
 Arfasada 6ii Samu, Samu 6ii Nuuhu,
 Nuuhu 6ii Lamaka, ³⁷Lamaka 6ii Matusala,
 Matusala 6ii Henok, Henok 6ii Yarada,
 Yarada 6ii Maleliyel, Maleliyel 6ii Kaynam,
³⁸Kaynam 6ii Enos, Enos 6ii Setu,
 Setu 6ii Aadama, Aadama 6ii Laamdo.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹ Iisaa iwi maayo Urdun yo keewdo Ruuhu Ceniido. Ruuhu oo nabi mo ley ladde jeereende.
² To ley jeereende too, Ibiliisa waddi e makko balde capande nay ana tewta seytaade mo. Fay huunde o jaamaali ley den jalaafe fuu. Ko saktii koo, o yolbi. ³Ibiliisa wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir ndee haayre laatoo jaamdu.

⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Wanaa jaamdu tan neddo wuurdata.»*

⁵ Ibiliisa nabi mo nokku toowdo, holli mo wakkati gooto laamuuji aduna oo dii fuu, ⁶wii mo:

—Mi hokkete baawde dow dum fuu, kajum e teddungal mum. Sabi miin hokkaa dum, mido

* **4:4** Fillitagol Tawreeta 8.3

waawi hokkude mo muuy-mi. ⁷ So a sujidanii kam, dum fuu yo aan jey.

⁸ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Joomiraado maa Laamdo tan kaan-daa sujidande, kanko tan kaan-daa rewde.»†

⁹ Kasen Ibiliisa nabi mo Urusaliima, darni mo dow lenje-lenje Suudu Dewal Mawndu, wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi, ¹⁰ sabi ana winndii:

«O yamiran malaa'ika'en makko ndeene.»

¹¹ Ana winndii kasen:

«Be njaɓɓete, pati koyngal maa gaajoo e haayre.»‡

¹² Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»§

¹³ Nde Ibiliisa ronkunoo seytaade mo ndee, seli e makko seeda.

No Nasaraatunkooɓe calorii jabande Iisaa

¹⁴ Iisaa wirfitii leydi Galili, semmbe Ruuhu ana e mum, kabaaru makko saakii e leydi ndii fuu. ¹⁵ Omo waajoo ley cuudi baajordiYahuudiyankooɓe, yimɓe fuu ana teddini mo.

¹⁶ O yehi Nasaraatu do o mawni doo, o naati e ley suudu waajordu jalaande fowteteende no o woowiri nii. O immii faa o jannga, ¹⁷ o hokkaa dewtere annabi Esaaya, o udditi nde, o forri e nokku binndiraado hono nii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado ana e am,

sabi o subike kam faa mi anndina misikiina'en
Kabaaru Lobbo.

† **4:8** Fillitagol Tawreeta 6.13 ‡ **4:11** Jabuura 91.11-12 § **4:12** Fillitagol Tawreeta 6.16

O nelii kam faa mi ooynanoo nanngaaɓe yoppi-
teede mum'en,
e wumɓe wumtineede mum'en,
e torraaɓe yoppiteede mum'en,

¹⁹ faa mi ooynoo hitaande nde Joomiraado hollata
moyyere mum ndee warii.»*

²⁰ Caggal ɗum, o uddi dewtere ndee, o totti nde
golloowo ley suudu waajordu nduu oo, o joodii.
Wonnooɓe ton ɓee fuu, puttini mo gite. ²¹ O darii
omo wiya ɓe:

—Ko winndii koo, hannde ɗum tabitii ɗo nan-
ɗon ɗum ɗoo.

²² Be fuu eɓe kaala haala makko lobba, kasen
duu konngi lobbi jaltuɗi e hunduko makko ɗii ana
kaaynoo ɓe. Be ndarii eɓe mbiya:

—Wanaa oo woni ɓii Yuusufu oo naa?

²³ O wii ɓe:

—Mido anndi on kaalanan kam ngol banndol:
«Cawroowo, sawru hoore maa. Ko min nani a wafii
Kafarnahum koo, wadu ɗum ngeenndi maa ɗoo
duu.»

²⁴ O wii kasen:

—Mido haalana on goonga: annabaajo fay gooto
jaɓantaake e ngeenndi mum'en. ²⁵ Mido haalana
on, rewɓe misikiina'en ɓe worɓe mum'en maayi
ana keewnoo Israa'iila e jamaanu annabi Iliyaasa,
wakkati nde waadere kammu saamaali e leydi
ndii duuɗi tati e lebbi jeegom. Nden yolbere
mawnde wadiino e leydi ndii fuu. ²⁶ Kaa annabi
Iliyaasa nelaaka e fay gooto e maɓɓe, so wanaa
e debbo gooto mo gorum maayi, jeyaado Sarepta
leydi Sidon. ²⁷ Kasen duu, seppaaɓe ana keewnoo

* **4:19** Esaaya 61.1-2

Israa'iila e jamaanu annabi Eliisa, kaa fay gooto e ma66e sellinaaka, so wanaa Naaman jeyaado e leydi Siriya.

²⁸ Nde yim6e won6e e ley suudu waajordu nduu nannoo kaa haala ndee, mettaa sanne, ²⁹ immii, ndibbi Iisaa faa caggal ngeenndi, ngaddi dum faa sera waamnde haayre do ngeenndi ma66e ndii woni doo, faa mbedoo mo ley. ³⁰ Kaa o seeki hakkunde ma66e, o witti.

No Iisaa selliniri gorko laddaado

³¹ Iisaa yehi Kafarnahum ley leydi Galili, omo waajoo yim6e e ley jalaande fowteteende. ³² Be kaaynaa e waaju makko oo, sabi omo waajoroo 6e baawde.

³³ Gorko mo seydaani woni e mum ana ley waajordu nduu, wulli faa toowi, wii:

³⁴ —Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A gardo halkude min naa? Mido anndi ko ngon-daa, a ceniido iwru do to Laamdo!

³⁵ Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

Seydaani oo libi neddo oo hakkunde yim6e fuu yalti e mum, tawi dum wadaali neddo oo fay huunde. ³⁶ Be fuu 6e kaaynaa, hedde e6e lamndondira hakkunde ma66e:

—Ko kaa haala woni? Seydaani'en 6ee, omo yamira 6e semmbe e doole 6e njaltan!

³⁷ Innde Iisaa nanaa e seraaji dñi fuu.

No Iisaa selliniri jaw6e heew6e

³⁸ Nde o yalti suudu waajordu nduu ndee, o naati galle taalibbo makko biyeteedo Simon. Esii Simon debbo ana wondunoo e jontere naawnde,

6e ndaardi mo o walla d̄um. ³⁹ O darii sera dad̄do mum, o jahii e jontere ndee, non jontere ndee yoppi debbo oo, o selli. Debbo oo immii d̄on e d̄on, laatanii 6e njaatigi.

⁴⁰ Nde naange mutunoo, jogiido jawdo fuu waddi d̄um e makko. Naw6e jawuuji ko d̄i tawaa fuu ngaddaa, o fawi junngo makko e ma66e 6e fuu gooto gooto, o sellini 6e. ⁴¹ Seydaani'en ana njalta e yim6e heew6e ana ngulla, ana mbiya:

—Aan woni Bii Laamdo!

Omo jahoo e ma66e, omo wiya 6e ndeyya, sabi e6e anndi kanko woni Almasiihu.

No Iisaa waajorii haala Laamu Laamdo

⁴² Nde weetunoo ndee, Iisaa yalti, yehi nokku teeldo. Jamaa oo tewti mo faa yiiti mo, nanngi mo pati o seerta e mum. ⁴³ Kaa o wii 6e:

—Ana tilsi mi 6anngina Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo e geelle godde. Sabi kammari majjum neliraa-mi.

⁴⁴ O yehi, hedde omo waajoo ley cuudi baajordi leydi Yahuudiya.

5

No Iisaa noddiri taalibaabe aranndee6e

¹ Nannde wootere Iisaa ana darii dow fonngo weendu Genesareeti, hedde jamaa ana billondira sera makko faa hettindoo konngol Laamdo ngol.

² O yii laanaaji d̄idi ana panndi e danjeere weendu nduu. Awo6e yaltu6e e majji 6ee, ana lalla bubbi mum'en. ³ O naati ngoota e laanaaji d̄ii, ka Simon kaa, o ndaardi d̄um deerta ka seeda, ka iwa e njoorndi ndii. O joodii e laana kaa, omo waajoo

jamaa oo. ⁴ Nde mo tilii waajaade ndee, mo wii Simon:

—Njehee to luggidi, tippo-don bubbi mon, awon.

⁵ Simon jaabii, wii:

—Moobbo, min mbaalii miden awa, min kebaali fay huunde. Kaa so non mbii-daa, mi tippoto bubbi dii.

⁶ Nde 6e tippii di ndee, 6e nanngi lidfi faa heewi, faa bubbi ma66e kosi seekaade. ⁷ Be noddi wondii6e ma66e won6e e laana ngokka kaa 6ee, ngara mballa 6e. Been ngari, 6e kebbini laanaaji didi dii fuu, faa di kosi mutude. ⁸ Nde Simon Piyeer yii dum ndee, dicitii yeeso Iisaa, wii dum:

—Moobbo, wodditam, sabi mi neddo luuttudo.

⁹ Ko saabii so o wii dum dee, kanko e wondii6e makko 6ee fuu, 6e kaaynaama saabe keewal lidfi di 6e nanngi dii. ¹⁰ Hono non Yaakuuba e Yuhanna bi66e Jebede reentu6e e Simon 6ee duu kaayniraa.

Kaa Iisaa wii Simon:

—Pati hul, gila jooni a laatoto awoowo yim6e.

¹¹ Nii 6e panndi laanaaji ma66e dii, 6e njoppi fuu, 6e njokki e Iisaa.

No Iisaa selliniri ceppaado

¹² Nden Iisaa ana wonnoo e ngeenndi ngootiri, faa gorko ceppaado yii dum, dicitii yeeso mum, wii:

—Moobbo, so tawii a jabii, ada waawi sellinde kam.

¹³ Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jabii, sellu!

Don e don ceppe dee iwi e makko. ¹⁴ Caggal dum, Iisaa daalii mo pati mo haalana dum fay gooto, kaa wii mo:

—Yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laaʼbugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina 6e a sellii.

¹⁵ Non innde Iisaa 6eydii naneede. Jamaa keewdo wari, hawriti do makko faa hettindanoo mo, sellinee e ɲawuuji mum'en, ¹⁶ kaa o serindii e nokkuuje teelde, omo wada duwaawu.

No Iisaa selliniri bonnguujo

¹⁷ Nannde wootere Iisaa ana waajoo. Farisa'en e jannginoobe Sariya Muusaa, iwruʼbe geelle Galili e Yahuudiya, kaɲum e Urusaliima fuu, ana njoodii. Joomiraado ana ɓanngina baawde mum e makko, omo sellina ɲawuuji. ¹⁸ Non yogaaʼbe ngaddi gorko bonnguujo ana lelnaa e dengeleewo, ana tewta naannude dum faa lelna dum yeeso makko. ¹⁹ Kaa nde 6e ndonkunoo naannude mo sabaabu jamaa oo, 6e ɲabbinoyi mo dow bene oo, 6e kippiti dum, 6e njippini bonnguujo oo e dengeleewo mum fuu hakkunde yimbe 6ee yeeso Iisaa. ²⁰ Nde o yiinoo goondinal maʼ6e ndee, o wii bonnguujo oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

²¹ Dunkee'en Sariya 6ee e Farisa'en keddii miilde ana mbiya e ko'e mum'en: «Oo homo bonkotoo Laamdo? Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamdo gooto oo?» ²² Iisaa faami miilooji maʼ6e, jaabii 6e, wii:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e 6erde mon? ²³ Wiide: «Luutti maa njaafaama» e wiide: «Imma yaa», kodum hen ɓuri newaade? ²⁴ Kaa faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden o wii bonnguujo oo:

—Midó haalane: imma, 6am dengeleewo maa, njahaa suudu maa.

²⁵ Don e don, bonnguujo oo immii yeeso yimbe fuu, 6amti dengeleewo mum, hooti suudu mum ana yetta Laamdo. ²⁶ Be fuu be kaaynaa, hedde ebe njetta Laamdo. Kulol nanngi be, be mbii:

—Hannde njii-den kaayefiiji.

No Iisaa noddiri Lewi

²⁷ Caggal dum, Iisaa yalti, yii duwaane gooto ana wiyee Lewi ana joodii e duwaaneere mum. O wii dum:

—Jokku e am!

²⁸ Lewi yoppi fuu, immii, jokki e makko.

²⁹ Lewi nabi mo galle mum, hoocci mo kodu mawdo, duwaane'en heewbe e yimbe wobbe ana jaamda e maabe. ³⁰ Farisa'en e dunkee'en Sariya mum'en keddii ana njurnurta, ana mbiya taalibaa be makko be:

—Ko saabii so odon jaamda odon njarda e duwaane'en, kaɓum e luuttoobe hono mum'en?

³¹ Iisaa jaabii be, wii:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. ³² Wanaa noddude foocitiibe waddi kam, noddude luuttoobe faa tuba woni ko waddi kam.

Haala koorka

³³ Be mbii mo:

—Taalibaa be Yaayaa ana koora ana ngada duwaawu wakkati fuu, hono non taalibaa be Farisa'en be duu ngadata. Kaa be maa be, ana jaama ana njara.

³⁴ O wii be:

—Odon mbaawi hoorinde nootiiḅe kuurtungu, tawa jommbaajo gorko ana wondi e mum'en naa? ³⁵ Kaa ḅalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittee e hakkunde maḅḅe. E deen ḅalaade ḅe kooran.

³⁶ O haalani ḅe banndol kasen:

—Fay gooto ittataa e kaddungal kesal fetalaare, faa dammbira kiinngal. So dum wadii, joomum bonnan kesal ngal, tawee fetalaare ittaande hen ndee yaadataa e kiinngal ngal. ³⁷ Kasen duu, fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiiddi. So dum wadii, peguujam kesam dam fusan di, yuppoo, di mursee. ³⁸ Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee. ³⁹ Fay gooto muuyataa peguujam kesam so yarii kiiddam, sabi wiyam kiiddam dam ḅuri welde.

6

Haala ḅalaande fowteteende

¹ Wadiino e ḅalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese. Taalibaaḅe makko ana kelta butaali, ana ngoroo ana yakka. ² Kaa yoga e Farisa'en mbii ḅe:

—Ko saabii so odon ngolla ko dagaaki gollude ḅalaande fowteteende?

³ Iisaa jaabii ḅe, wii:

—Tama on njanngaali ko Daawuuda wadii nde yolbi, kapum e yimḅe mum? ⁴ O naati e ley hukkuḅ ceniido oo, o ḅaami buuru cakkaado oo, o hokki hen yimḅe makko. Tawee nee, yottinoḅe sadaka tan nduḅanaa ḅaamde oon buuru.

⁵ O wii ḅe kasen:

—Bii Neddo jey ḅalaande fowteteende.

⁶ Nalaande fowteteende wonnde, o naati suudu waajordu omo waajoo. Gorko mo junngo mum naamo waati ana tawaa ton. ⁷ Dunkee'en Sariya e Farisa'en ana ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniyiido sellinde gorko oo e ley nalaande fowteteende ndee, faa keba wullanaade mo. ⁸ Kaa nde wonnoo omo anndi miilooji maɓɓe, o wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde yimɓe!

Gorko oo immii, darii. ⁹ Caggal dum, Iisaa wii ɓe:

—Mido lamndoo on: e ley nalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Danndude neddo naa halkude dum?

¹⁰ E oon wakkati, o yeewi ɓe fuu, o wii mo junngo mum waati oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa warti hono no wonngo ngoo nii. ¹¹ Dum metti ɓe sanne, hedde ebe piya dabare no ɓe kaani wadude Iisaa.

No Iisaa suborii nelaarɓe sappo e didon

¹² E ley deen nalaade, Iisaa yalti, yehi dow waamnde haayre faa wada duwaawu. O waali wadude duwaawu. ¹³ Nde weetunoo ndee, o noddi taalibaarɓe makko ɓee, o subii hen sappo e didon, o inndiri dum'en nelaarɓe. ¹⁴ Kamɓe ngoni: Simon mo o innditiri Piyeer e Andire mijum e Yaakuuba e Yuhanna e Filipa e Bartolome ¹⁵ e Matta e Tomaa e Yaakuuba ɓii Alfaa e Simon noddirteedo Kiranoowo suudu baaba ¹⁶ e Yahuuda ɓii Yaakuuba e Yahuuda Isikariyota jammbootodo mo oo.

No Iisaa waajorii e no selliniri yimɓe

17 O jippodii e maḅḅe, o darii e nokku jaajudo, kanko e heewḅe e taalibaaḅe makko. Jamaa keewdo iwri e ley leydi Yahuudiya fuu e Urusali-ima e gure tiimude maayo geeci gila Tirus faa Sidon. 18 Be ngari hettindanaade mo e sellineede e jawuuji maḅḅe. Be ladde torrunoo cellinaama. 19 Yimḅe ḅee fuu ana njidi memde mo, sabi baawde ana njalta e makko cellina dum'en fuu.

Haala welḅe hoore e mettube hoore

20 E oon wakkati fuu, o hunci gite makko o yeewi taalibaaḅe makko ḅee, o wii:

—Onon misikiina'en, on mbelii hoore,
sabi onon njey Laamu Laamdo oo.

21 Onon yolbuḅe jooni, on mbelii hoore,
sabi on kaaran.

Onon woyooḅe jooni, on mbelii hoore,
sabi on njalan.

22 On mbelii hoore so yimḅe mbanii on,
ndibbii on, njennii on,
mbonnii inde mon saabe Bii Neddo.

23 Nannde mum, ceyee, ilino-don, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on dow kammu. Hono non ḅe ngadunoo annabaaḅe aranndeeḅe ḅee.

24 Kaa bone woodanii on, onon arsukunte'en,
sabi on keḅii neema mon.

25 Bone woodanii on, onon haarḅe jooni,
sabi on njolban.

Bone woodanii on, onon jaloḅe jooni,
sabi on cunlan, on mboyan.

26 Bone woodanii on, so yimḅe fuu manii on,
sabi hono non ḅe ngadunoo annabaaḅe peneḅe
ḅee duu.

Haala yidugol konnee'en

²⁷ –Kaa onon hettindantooḅe kam ḅee, mido wiya on: njidee konnee'en mon, tikkanḅe on ngadanon dum'en moyyere. ²⁸ Nduwanee hudoḅe on, torroḅe on duu, jaagano-don dum'en Laamdo. ²⁹ So won piido ma banaawo, accu dum fiye banngē goddo oo duu. So won teetudo ma dolloke maa, pati hadu dum forgo oo duu. ³⁰ Neddo fuu jaagiido ma, ndokkaa dum. Teetudo ma jawdi maa, njoppiraa dum. ³¹ Ngadiranee yimḅe no njid-don ḅe ngadirana on nii.

³² So yidube on tan njidaton, bural hongal kebaton? Fay luuttoḅe ana njidi yidube dum'en. ³³ So wadanooḅe on moyyere tan ngadanton moyyere, bural hongal kebaton? Fay luuttoḅe ḅee hono non ngadata. ³⁴ So ḅe miil-don hebude e mum tan jamloto-don, bural hongal kebaton? Fay luuttoḅe ḅee ana jamloo luuttoḅe hono mum'en, yalla ana njḅee namaande mum'en. ³⁵ Kaa onon, njidee konnee'en mon, ngadon moyyere tawa on daminaaki hen fay huunde. Nden, on keban mbarjaari mawndi, on laatoto ḅiḅḅe Laamdo Toowdo oo, sabi oon ana neemina bonnoḅe moyyere ana neemina bonḅe duu. ³⁶ Laatee yurmotoḅe, no Baabiraado mon oo laatorii jurmotoodo nii.

Haala ninjondiral

³⁷ –Pati ninḅee, on ninjataake. Pati njukkee, on njukkataake. Njaafee, on njaafete. ³⁸ Ndokkee, on ndokkete. So on ndokkii, on cowirante saawal lobbal, kebbinaangal faa ana yuppoo, sabi ko etiranton woḅḅe koo, dum etirante-don.

³⁹ O ḅeydani ḅe hen banndol gonngol, o wii:

—Bumdo ana waawi dowde bumdo hono mum naa? So dum wadii, wanaa be didon fuu, be caaman ley ngaykaare naa? ⁴⁰ Taalibbo burataa moobbo mum, taalibbo kibbudo laatoto hono moobbo mum. ⁴¹ Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiyataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴² Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, a maatataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? Naafigi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jiile maa laabata, faa kebaa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

Haala lekki e bidde mum

⁴³ —Lekki lobbi rimataa bidde bonde, lekki ki woodaa rimataa bidde lobbe. ⁴⁴ Sabi lekki fuu ana annditiree bidde mum. Ibbe tebataake e kebbe, peguuje tebataake e gi'e. ⁴⁵ Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. Neddo bonde, ko boni iwata e ndesaari ngonndi ley bernde mum. Sabi ko woni e bernde, dum yaltata e hunduko.

Banndol haala suudu diidaandu dow haayre

⁴⁶ —Ko saabii so odon noddira kam «Moobbo», kaa on ngadataa ko mbii-mi? ⁴⁷ Neddo fuu gardo e am so hettindii haalaaji am so jokki di, mi hollan on mo nanndi: ⁴⁸ Joomum ana nanndi e neddo mahudo suudu, so asi leydi ndii faa yottii haayre, diidi ndu dow mayre. Nde yiiwoonde to6unoo faa ilaali mbuuwi, ronki fay dimmbude ndu, sabi dow haayre ndu mahaa. ⁴⁹ Kaa nando haalaaji am so jokkaali, ana wa'i hono mahudo suudu dow

njaareendi, mo asanaali dum diidol. Nde ilaali mbuuwnoo, ndu wurji e leydi don e don, ndu boni.

7

No Iisaa selliniri kaadime hooreejo sordaasi'en

¹ Nde Iisaa tilii waajaade hettindotooɓe ɓee ndee, yehi Kafarnahum. ² Hooreejo sordaasi'en gooto, kaadime mum korsudo jawi faa ana haɓana yonki. ³ Hooreejo oo nani haala Iisaa ana haalee, neli e makko mawɓe Yahuudiyankooɓe, o wara o dannda kaadime mum oo. ⁴ Be ngari e Iisaa, ɓe ndaardi dum sanne sanne, eɓe mbiya:

—Omo haani wadaneede dum, ⁵ sabi omo yidi lejol men ngol, kasen duu kanko mahi suudu men waajordu nduu.

⁶ Iisaa yaadi e maɓɓe. Kaa nde ɓe ɓadinoo galle oo ndee, hooreejo sordaasi'en oo neli yimɓe mum e makko, wii mo:

—Moobbo, pati tampin hoore maa, sabi miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galle am.

⁷ Dum saabii mi taykike miin e hoore am, mi haanaa yaade to maa. Kaa daja ko kaal-ɗaa tan, kaadime am oo sellan. ⁸ Miin e hoore am, mi laamaaɗo, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii godɗo wara, waran, so mi wii kaadime am wada huunde, wadan.

⁹ Nde Iisaa nani kaa haala ndee, haaynaa e hooreejo sordaasi'en oo, yeeyii yimɓe jokkuɓe e mum ɓee, wii:

—Mido haalana on, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'iilanke.

¹⁰ Nde nelaaɓe ɓee mbirfitii galle too ndee, tawi kaadime oo sellii.

No Iisaa wuurtiniri ɓii debbo mo gorum maayi

¹¹ Janngo mum, o yehi ngeenndi mbiyeteendi Nayin, kanko e taalibaaɓe makko e yimɓe heewɓe.

¹² Nde o ɓadinoo damal ngeenndi ndii ndee, o hawri e mahiidi suka gorko. Oon yo bajjo, abba mum maayii, inna mum ɓamaaka kasen. Yimɓe ngeenndi ndii heewɓe ana njokki e inniraado oo.

¹³ Nde Iisaa yii inniraado oo ndee, yurmii d̄um, wii:

—Pati woy!

¹⁴ Iisaa ɓadii, memi leggal naɓirgal ngal. Roondinooɓe ɓee ndarii, o wii:

—Suka jokolle, mido wiye: imma!

¹⁵ Nii maaydo oo immii joodii, ana haala. Iisaa totti mo inniiko. ¹⁶ Kulol nanngi yimɓe ɓee fuu, hedde eɓe njetta Laamdo, eɓe mbiya:

—Annabaajo mawdo ɓanngii e ley men! Laamdo warii faabaade yimɓe mum!

¹⁷ Oo kabaaru saakii e leydi Yahuudiya e seraaji mum fuu.

Haala nelal ngal Yaayaa neli e Iisaa

¹⁸ Ko wadi koo fuu, Yaayaa narrii d̄um taal-ibaabe mum, noddi didon maɓɓe, ¹⁹ neli d̄um'en to Iisaa, ɓe lamndoo d̄um yalla kaɗum woni garoowo oo, naa ɓe ndooman goddo? ²⁰ Been worɓe didon ngari e Iisaa, mbii d̄um:

—Yaayaa mo lootogal batisima neli min e maa, min lamnde yalla aan woni kaando warde oo, naa min ndooma goddo?

²¹ E oon wakkati, omo sellina yimbe heewbe jawuuji di ngaldaq sii, omo ribba seydaani'en, omo wumtina wumbe heewbe. ²² O jaabii be, o wii:

—Njehee njantanoyee Yaayaa ko njii-don e ko nan-don: wumbe ana mbumta, layannoobe ana njabba faa gasa, seppaabe ana cellinee, faadube ana paadita, maaybe ana nguurta. Misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ²³ Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

²⁴ Nde nelaabe bee kooti ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimmbotoongol e henndu naa? ²⁵ Kodum yeewoyno-don? Neddo pariido naa? Boornotoobe kaddule lobbe so nguura nguurndam lobbam bee, e cuudi kaanankooobe tawetee. ²⁶ Kodum yeewoyno-don ndennoo? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo buri annabaajo. ²⁷ Kanko woni mo Binndi dii mbii e mum:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.»*

²⁸ Mido haalana on, bambaade bambaali burdo Yaayaa, tawee nee, burdo lo'ude e Laamu Laamdo oo buri mo teddude. ²⁹ Yimbe het-tindiibe mo bee fuu, fay duwaane'en bee, njabii konngol Laamdo ngol ko Yaayaa looti dum'en lootogal batisima koo. ³⁰ Kaa Farisa'en e janngi-noobe Sariya mberrike faandaa Laamdo ko be calii looteede e junngo Yaayaa koo.

³¹ Ndennoo, kodum nanndinan-mi e yimbe oo jamaanu? Hoobe be nanndi? ³² Ebe mba'i hono

* **7:27** Malakiya 3.1

sukaaɓe joodiibe e luumo, ana noddondira, ana mbiya:

«Min piyanii on cereeli,
on mbamaali.

Min mboyanii on woonda yurminiindu,
on mboyaali.»

³³ Sabi Yaayaa mo lootogal batisima warii, ñaamataa ɓii jalo, yarataa doro, on mbii yo laddaado. ³⁴ Kaa Bii Neddo oo warii, ana ñaama ana yara, on mbii ñaamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gidɔ duwaane'en e luuttoobe hono mum'en. ³⁵ Kaa Laamdo hakkilante oo, jaɓube dum ɓee fuu njiyan goonga mum.

No Iisaa yaaforii debbo pijoowo

³⁶ Gooto e Farisa'en ɓee noddi mo bottaari. O naati galle joomum, omo ñaamda e mum.

³⁷ Debbo pijoowo ana e ngeenndi ndii. Ko o nani Iisaa ana wottoo to galle Farisanke oo koo, o waddi faandu nebam uuroojam, ³⁸ o heedi caggal mum sera koyde mum, omo woya, omo leefinira koyde mum dee gondi makko, omo soccira de sukundu makko, omo uurnoo de, omo wuja e majje nebam dam. ³⁹ Nde Farisanke noddudo mo oo yii dum ndee, wii e ley becce mum: «Sinndo oo yo annabaajo, o anndan debbo memoowo mo oo, o annditan oon yo pijoowo.» ⁴⁰ Iisaa haaldi e Simon Farisanke oo, wii:

—Simon, mido haalane huunde wootere.

O jaabii:

—Haal, Moobbo!

⁴¹ Iisaa wii:

—Namlotodo gooto ana rewannoo yimbe didon, gooto oo buudi cardi teemedɛ joy, goddo oo buudi

cardi capande joy. ⁴² Kaa nde mo anndunoo 6e ngalaa ko 6e njobira mo ndee, o yaafii 6e didon fuu. Jooni, homo e ma66e 6uri yidude mo?

⁴³ Simon jaabii:

—Midó miila mo o yaafii kaalisi keewdo oo.

Iisaa wii mo:

—A haalii goonga!

⁴⁴ Caggal dum, o yeeyii debbo oo, o wii Simon:

—A yii oo doo debbo naa? Mi naatii galle maa, fay ndiyam ko mi semmbira koyde am a hokkaali kam. Kaa kanko, gondi makko o leefiniri koyde am, o socciri de sukundu makko. ⁴⁵ Aan, a buuccaaki kam, kaa kanko, gila naatu-mi, o noottaali buuccaade koyde am. ⁴⁶ A wujaali hoore am nebam, kaa kanko, o wujii e koyde am nebam uuroojam. ⁴⁷ Dum saabii so midó wiye: luutti makko e heewde fuu njaafaama, ndennoo jilli makko ana mawni. Kaa jaafaado seeda, jilli seeda hollata.

⁴⁸ Caggal dum, o wii debbo oo:

—Luutti maa njaafaama.

⁴⁹ Naamdannoobe e makko 6ee ana mbiya e ko'e mum'en: «Homo woni oo gorke jaafotoodo fay luutti?»

⁵⁰ Non o wii debbo oo:

—Goondinal maa hisinii ma. Yaa e jam.

8

No rew6e downtanirii Iisaa

¹ Caggal dum, Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo. Taalibaa6e makko sappo e didon 6ee ana ngondi e makko, ² kajum e rew6e yogaa6e

6e seydaani'en mum'en ndibbaa, jawuuji mum'en cellinaa. Kambe ngoni Mariyama annditirteedo mo Magdala, mo seydaani'en njeddon ndibbanoo iwde e mum, ³ e Yowanna jom suudu howru-ujo Hirudus biyeteedo Huja, kajum e Susaana e rewbe wobbe heewbe wallirannoobe 6e jawle mum'en.

Banndol haala aawoowo

⁴ Yimbe iwi e geelle dee fuu, ngari e makko. Jamaa keewdo filii mo, o haalani 6e ngol banndol:

⁵ —Aawoowo yalti sankoyde. E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, yaaɓaa, pooli ngari cuɓi dum. ⁶ Yoga mayri saami e korokaaye, fudi, yoori, sabi nokku oo darnataa ndiyam. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe pudata, kebbe dee cuumi ndi. ⁸ Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, rimi, wabbere fuu sowii cowe teemedere.

Nde o haalnoo dum ndee, o toowni daande makko, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu.

⁹ Taalibaaɓe makko 6ee lamndii mo:

—Kodum ngol banndol firritata?

¹⁰ O wii 6e:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga tedduɗo haala Laamu Laamdo oo. Kaa wobbe 6ee e banndi 6e kaalanirtee, yalla:

«eɓe yeewa, tawa 6e njiyataa,
6e nana, tawa 6e paamataa.»*

¹¹ Maanaa banndol ngol annii: aawdi ndii yo konngol Laamdo. ¹² Yimbe yogaaɓe ana nanndi e laawol. So 6e nanii konngol ngol fuu, Ibiliisa

* **8:10** Esaaya 6.9

waran itta ngol e berde maβbe pati be ngoondina, sako be kisa. ¹³Yogaaβe ana nanndi e korokaaye. Be nanan konngol ngol, be njaβboroo ngol seyo. Kaa ngol walaa dadi e maβbe, wakkati gooto tan be ngoondinta. Nde soobee oo wari fuu, be njoppaan. ¹⁴Yogaaβe ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. So be nanii konngol ngol tan, be mbittan, sabi sugullaaji aduna e joote jawdi e gidaade yonki cuuman ngol ngol waasa benndude. ¹⁵Kaa do aawdi ndii saami e leydi mbelndi doo, been ngonni naniroobe konngol ngol berde belde, laabude, so kayba ngol faa ngol rima.

Banndol haala lampa

¹⁶—Fay gooto huβbataa lampa so hippa hen la'al naa soorna dum ley leeso. Ko wadata dee, sinndan dum, yalla eka yaaynana naatoobe. ¹⁷Sabi walaa fuu ko noobi ko banngintaake, walaa ko suudii ko annditataake faa yaltinee sella. ¹⁸Ndennoo, tiidee e no nanir-don nii, sabi jogiido fuu, beydante. Kaa mo walaa oo, fay ko miilata ana jogii koo teetete.

Inna Iisaa e mijiraaβe Iisaa

¹⁹Inniiko e mijiraaβe makko worbe ngari e makko, kaa be kebaali yottaade mo saabe jamaa. ²⁰O haalanaa inna makko e mijiraaβe makko ana ndarii sella ana njidi yiide mo. ²¹Nii o jaabii, o wii:
—Innam e mijiraaβe am yo nanooβe konngol Laamdo ngol so ngollira dum βee.

No Iisaa waaltiniri henndu

²²Nannde wootere Iisaa e taalibaaβe mum naati laana. O wii βe:
—Lummben weendu nduu.

Be ndeerti. ²³ E ley lummbugol ngol, mo ðaanii. Oon wakkati fuu, henndu mawndu immii, laana kaa heewi ndiyam, ka hosi mutude. ²⁴ Be ðadii, ebe pinndina mo ebe mbiya:

—Moobbo, Moobbo, miden nii kalkoo!

O fini, o jahii e henndu nduu e bempeeje ðee, non fuu wii teen! ²⁵ Caggal ðum, o wii ðe:

—Hoto hoolaare mon woni?

Be kuli, ðe cunli, ebe mbiyondira e ko'e maððe:

—Ko oo gorko woni? Omo yamira fay henndu e ndiyam, ði ðowntanto mo.

No Iisaa selliniri laddaado tuddiido janaale

²⁶ Caggal ðum, ðe panndoyi leydi Gerasankooðe, peewtondirndi e leydi Galili. ²⁷ Nde o yeenti ndee, gorko laddaado, jeyaado e ngeenndi ndii, joppudo kaddule ko ðooyi so tuddoyii janaale, wari e makko. ²⁸ Nde o yii Iisaa ndee, o wulli, o diccii yeeso mum, o haali faa toowi, o wii:

—Iisaa, Bii Laamdo Toowdo, ko njid-ðaa waðude kam? Mido ðaage, pati torram.

²⁹ Walaa ko o wiiri non, sinaa Iisaa yamirii seydaani oo yalta e neddo oo. Oo seydaani ana war-wartannoo e makko cili keewdi. Oon ana geyyetenoo juude e koyde fuu, geyyiree calali, kaa o tayan ðum fuu, seydaani oo regina mo ngeenndi, naða mo ley ladde jeereende. ³⁰ Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-ðaa?

O jaabii:

—Mido wiyyee «Jamaa».

O wii ðum non, sabi seydaani'en heewbe ana ngondi e makko. ³¹ Be ndarii ebe ndaarda Iisaa pati o yamira ðe ðe naatoya e iduru. ³² Sewre

girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. Seydaani'en 6ee ndaardi mo o dujanoo dum'en naatoya e ley girooji dii. O dujanii 6e. ³³ Be njalti e neddo oo, 6e naati e ley girooji dii. Sewre ndee fuu diiri, iwi hoore waamnde haayre too, naatoyi e ley weendu nduu, yoolii.

³⁴ Nde duroo6e 6ee njii dum ndee, 6e ndogi, 6e njantanoyii dum yim6e ngeenndi ndii e seraaji mum. ³⁵ Been ngari yeewde ko wadi koo. Nde 6e njottii Iisaa ndee, 6e tawi laddanoodo oo ana joodii bannge makko, ana boornii kaddule, yeedditii. Nii kulol nanngi 6e. ³⁶ Yiinoo6e dum 6ee njantanii yim6e no laddanoodo oo selliniraa. ³⁷ Yim6e leydi Gerasa fuu ndaardi Iisaa yoppaana dum'en leydi mum'en, sabi kulol manngol nanngi dum'en. O naati laana, o witti. ³⁸ Mo seydaani mum ribbaa oo, ndaardi Iisaa acca o jokka e mum. Kaa Iisaa wirfintini mo, wii:

³⁹ –Hootu suudu maa, kumpitaa yim6e maa ko Laamdo wadan maa.

O yehi, o ooyinii e ngeenndi ndii fuu ko Iisaa wadani mo koo.

No Iisaa wuurtiniri 6ii Jayrus e no selliniri debbo jawdo

⁴⁰ Nde Iisaa wartunoo ndee, jamaa oo ja6bii dum, sabi yim6e fuu ana ndoomunoo dum. ⁴¹ Non gorko biyeteedo Jayrus, hooreejo suudu waa-jordu, wari e makko, diccii yeeso makko, ndaardi mo o wara galle mum, ⁴² sabi 6iyum debbo baji, mo duubi mum mbaarata e sappo e didi, ana ha6ana yonki.

E ley yaadu Iisaa ton nduu, yimbe billi dum sanne. ⁴³ Debbo gooto, mo tuundi mum tayataa ko waarata e duubi sappo e didi, ana tawaa ton. Ko mo joginoo fuu mo sawrorike faa laabi, kaa fay gooto hebaali sellinde mo. ⁴⁴ Mo iwri caggal Iisaa, mo memi kommbol saaya mum. Don e don yiyam dam tayi. ⁴⁵ Iisaa wii:

—Homo memi kam?

Kaa nde wonnoo fay gooto jaabaaki, Piyeer wii:

—Moobbo, hakkunde yimbe ngon-daa, ebe billu maa.

⁴⁶ Iisaa wii:

—Won memdo kam, sabi mi maatii won semmbe iwdo e am.

⁴⁷ Nde debbo oo annditinnoo dum suudataako ndee, wari ana sinna, dicitii yeeso makko, haali hakkunde yimbe fuu ko saabii so memi mo e no selliri don e don. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, goondinal maa danndii ma. Yaa e jam.

⁴⁹ Iisaa tilaaki haalde, faa won iwrufo to hooreejo suudu waajordu oo too, wii Jayrus:

—Biya oo heddaaki, fotaa ko tampinaa moobbo oo hankasen.

⁵⁰ Kaa nde wonnoo Iisaa nanii dum, wii hooreejo suudu waajordu oo:

—Pati hul, hoolam tan, biya oo daɗan.

⁵¹ Nde o yottii galle Jayrus ndee, o dalaali fay gooto naadda e makko, so wanaa Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e baaba suka oo e inna mum. ⁵² Yimbe bee fuu ndarii ana mboya suka oo, ana conkina semmbe. O wii be:

—Pati mboyyee! O maayaali, o daaniido tan.

⁵³ Kaa 6e puuytini haala makko, sabi e6e anndi o maayii. ⁵⁴ Iisaa nanngi junngo suka oo, toowni daande, wii:

—Suka, imma!

⁵⁵ Yonki makko warti e makko, o immii don e don. Iisaa yamiri 6e ndokka mo ko o jaama.

⁵⁶ Saaraa6e suka oo kaaynaa. O daalii 6e pati 6e kaalana fay gooto ko wadi koo.

9

No Iisaa neliri taalibaa6e mum sappo e didon 6ee

¹ Iisaa noddi taalibaa6e sappo e didon 6ee, hokki dum'en semmbe, hokki dum'en baawde ribbugol seydaani'en e sellingol jawuujii. ² O neli 6e 6e ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, 6e cellina jaw6e. ³ O wii 6e:

—Pati na6oree fay huunde e laawol ngol, wanaa sawru, wanaa mbasu, wanaa nguure, wanaa kaalisi. Kasen duu pati na6oron saayaaji didi.

⁴ Galle mo njippi-don e mum fuu, keddo-don don faa nde iw-don don. ⁵ Ngeenndi fuu ndi yim6e mum nja6baaki on, njalton dum, pidon colla koyde mon, faa jeertina 6e ko 6e ngadi koo ana boni.

⁶ Be mbitti, e6e ngada ngeenndi e ngeenndi, e6e mbaajoo Kabaaru Lobbo oo, e6e cellina jaw6e won6e e nokkuuje dee fuu.

No kabaaru Iisaa jii6iri hakkille Hirudus

⁷ Hirudus, hooreejo leydi oo, nde nannoo haala Iisaa ana haalee, hakkille mum jii6ii. Sabi won wiyanno6e Yaayaa mo lootogal batisima oo wu-urtti, ⁸ wo66e ana mbiya annabi Iliyaasa 6anngi,

wobbe kasen ana mbiya gooto e annabaaŋe arandeefee 6ee wuurti. ⁹ Kaa Hirudus wii:

—Mi tayii hoore Yaayaa. Homo woni oo mo nanan-mi baaŋo hono nii?

Omo tewta yiide dum.

No Iisaa namminiri ujunaaji joy gorko

¹⁰ Nelaabe 6ee ngarti. Be njantanii Iisaa ko 6e ngadi koo fuu. O nabi 6e hedde ngeen-ndi mbiyeteendi Baytisayda, o teeldi e maŋbe.

¹¹ Jamaa oo nani dum, jokki e makko, o jaŋŋii 6e, hedde omo haalana 6e haala 6anngugol Laamu Laamdo oo, o sellini e maŋbe hasindinŋe e sellineede 6ee. ¹² Nde hiiri ndee, sappo e didon 6ee 6attitii mo, mbii mo:

—Yoppitin jamaa oo yaha e geelle e daakaaji piliidi yalla ana keŋa do njippoo jaama, sabi oo nokku yo ladde.

¹³ O wii 6e:

—Onon e ko'e mon, ndokkee 6e ko 6e jaama!

Be mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi tan min njogii, naa so wanaa min coodanoyan 6ee yimbe fuu ko jaama dee.

¹⁴ Tawi yimbe 6ee ana njaha e ujunaaji joy gorko. O wii taalibaaŋe makko 6ee:

—Njoyyiniree 6e tunaale-tunaale, wootere fuu capande njoyon.

¹⁵ Be ngadiri non, 6e njoyyini been fuu. ¹⁶ O 6ami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggiti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo e liddi dii, o hokki taalibaaŋe makko 6ee njeda jamaa oo. ¹⁷ Be fuu 6e jaami faa 6e keddi. Taalibaaŋe 6ee ndeentini taye keddiide dee, kebbini cagiije sappo e didi.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹⁸ Nannde wootere omo teeldi e taalibaaፎ makko, omo wada duwaawu, kanko tan. O lamndii ፎe, o wii:

—Homo yimፎe mbiyata ngon-mi?

¹⁹ Be njaabii mo, ፎe mbii:

—Won wiyooፎe a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyooፎe a annabi Iliyaasa, won wiyooፎe kasen gooto e annabaaፎe aranddeፎe ፎee wuurti.

²⁰ O lamndii ፎe:

—Onon nee, homo mbiyatton ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—A Almasiihu Laamdo!

²¹ O yaggini ፎe pati ፎe kaalana dum fay gooto.

No Iisaa bannginiri maayde mum e wuurtugol mum

²² O ፎeydi hen kasen, o wii:

—Ana tilsi Bii Neddo torree torraaji keewdi, mawፎe ፎee e hooreፎe yottinoፎe sadaka e dundkee'en Sariya tippitoto mo, o waree, kaa mo wuurtan nannde tataፎere.

²³ Caggal dum, o wii ፎe fuu:

—Muuydo jukkude kam fuu, ስootta yurmaade hoore mum, ፎama leggal mum bardugal* nannde fuu, jokka e am. ²⁴ Sabi muuydo dandude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirdo ki sabaabu am, dandandan ki. ²⁵ Kodum heፎude aduna oo fuu nafata neddo so halkii yonki mum naa mursii hoore mum? ²⁶ Jaannoriido kam miin e haalaaji am dii fuu, miin Bii Neddo oo duu, mi yaannorto dum nde mi wardii e malaa'ika'en seniibe ley

* **9:23** Maanaa ፎamde leggal mum bardugal woni fellisidde mur-sude yonki mum hono no Iisaa nii.

teddeengal am e ley teddeengal Baabiraado am. ²⁷ Mido haalana on goonga: yoga e wonbe doo bee maayataa, tawee njiyaali Laamu Laamdo oo banngii.

No noone Iisaa waylitorii

²⁸ Ko waarata e balde jetti caggal ko o haali dīi haalaaji koo, o ṅabboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu, o yaadi e Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba. ²⁹ Nde mo duwotoo ndee, yeeso makko waylitii, kaddule makko ndawni faa ana njalba. ³⁰ Non worbe didon banngi, ana kaalda e makko, dum Muusaa e Iliyaasa. ³¹ Be banngidi e teddeengal, ebe kaala haala laawol makko tabitoyoowol Urusaliima ngol. ³² Piyeer e wondiiḅe mum bee yo daaninoobe doyngol teddungol, be pini, be njii teddeengal makko, be njii worbe didon wondube e makko bee. ³³ Nde yimbe didon bee ngari faa ceerta e Iisaa ndee, Piyeer wii mo:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal min ndarna doo buguujii tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

Kanko e hoore makko, o anndaano ko o haalanoo. ³⁴ O tilaaki haalde, faa luurde wari, suddi be. Taalibaabe bee kuli sanne nde luurde ndee suddi be ndee. ³⁵ Daande iwri e ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo cuḅii-mi. Kettindee mo!

³⁶ Ko daande ndee nanaa koo, Iisaa kaṅum tan gooto tawaa ton. Taalibaabe bee cuudi kabaaru oo. E ley deen jalaade, be kaalanaali fay gooto ko be njii koo.

No Iisaa selliniri suka laddaado

³⁷ Janngo mum, ko 6e njippii waamnde haayre ndee koo, higgere jamaa jabɓii mo. ³⁸ E ley jamaa oo, gorko gooto eewnii, wii:

—Moobbo, mido jaage, tiinna yeewanam biyam gorko, sabi kanko tan njogii-mi. ³⁹ Ladde ana nannga mo, o wulla, o siɗna faa hunduko makko yufa ngufo. Nde yoppataa mo so wanaa caldi makko fuu taya. ⁴⁰ Mi jaagike taalibaaɓe maa 6ee ndibba nde, kaa 6e ndonkii.

⁴¹ Iisaa jaabii, wii:

—Hey yimɓe jamaanu bondo 6e nganaa goondinɓe. Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi mupande on? Battin biya oo doo!

⁴² Nde suka oo ɓadinoo Iisaa ndee, ladde ndee liɓi dum e leydi, hedde ana dimmba dum. Nii Iisaa jahii e ladde ndee, sellini suka oo, totti dum baaba mum. ⁴³ Yimɓe fuu kaaynaa saabe baawde Laamdo mawde dee.

No Iisaa ɓannginiri kasen maayde mum e wuur-tugol mum

E ley ko jamaa oo fuu haaynaa e golleeji Iisaa dii koo, o wii taalibaaɓe makko 6ee:

⁴⁴ —Onon, piɗdee noppi mon, nanon ko kaalan-mi: Bii Neddo oo wadete e juude yimɓe.

⁴⁵ Kaa 6e paamaali haala kaa, maanaa makka ana suudanii 6e, faa 6e mbaasi annditinde ka. Be kulii lamnditaade mo duu.

Haala ɓurdo teddude

⁴⁶ Non taalibaaɓe 6ee ndarii ana njeddondira ɓurdo teddude hakkunde mum'en. ⁴⁷ Nde wonnoo

omo anndi ko woni e berde ma66e, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel bannge makko, ⁴⁸ o wii 6e:

—Neddo fuu ja66iido ngel cukalel e innde am, miin jaati o ja66ii. Kasen duu, ja66iido kam, ja66ike neldo kam oo. Sabi burdo lo'ude hakkunde mon fuu, kajum woni teddufo.

Haala mo yeddaali en fuu, e men wondi

⁴⁹ Yuhanna haali, wii:

—Moobbo, min njii gorko gooto ana ribbira seydaani'en innde maa, min kadii mo, sabi o waldaa e men.

⁵⁰ Iisaa wii mo:

—Pati kadee mo dum, sabi mo honnaaki on fuu, e mon wondi.

⁵¹ Nde wakkati mo Laamdo njabbintinta Iisaa dow kammu 6adino, Iisaa e hoore mum fellisi yahan Urusaliima, ⁵² neli nelaabe ardoo dum. Been nelaabe naati e ngeenndi Samariyankoobe ngootiri faa ndaartana mo jippunde. ⁵³ Kaa ndiin ngeenndi ja66aaki mo, sabi Urusaliima o fa'i. ⁵⁴ Nde Yaakuuba e Yuhanna njiinoo dum ndee, mbii:

—Kalfaado, ada yidi min njamira yiite iwa dow kammu duppa 6e naa?

⁵⁵ Nii o yeecitii 6e, o niŋi 6e. ⁵⁶ Caggal mum, 6e njehi ngeenndi ngonndi.

No yim6e mbiiri njokkan e Iisaa

⁵⁷ E ley yaadu ma66e nduu, neddo gooto wii mo:

—Mi jokkete to njahataa fuu.

⁵⁸ Iisaa wii mo:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do soppinoo sako faa lelna hoore mum fowtinoo.

⁵⁹ O wii neddo goddo:

—Jokkam!

Oon jaabii mo, wii:

—Accu mi iroya baabam tafon.

⁶⁰ Iisaa wii mo:

—Dal maaybe ira maaybe mum'en. Aan kaa, waajoya haala Laamu Laamdo oo.

⁶¹ Goddo kasen wii mo:

—Mi jokkan e maa, Moobbo, kaa accu mi waynoyoo galle am tafon.

⁶² Iisaa jaabii mo, wii:

—Neddo fuu nanngudo jalo sari nde yeeyii, walaa ko nafata e Laamu Laamdo oo.

10

No Iisaa neliri taalibaa6e mum capande njeddon e didon

¹ Caggal dum, Iisaa su6ii e ley taalibaa6e mum capande njeddon e didon, neliri 6e didon didon, 6e ardo0 dum e ngeenndi fuu e nokku fuu do o haannoo yaade, kanko e hoore makko. ² O wii 6e:

—Gese 6enndude ana keewi, kaa hetto06e keewaa. Ndennoo, jaagee Jom kettal oo nelda hetto06e to hettantee too. ³ Njehee, mi nelii on no baali hakkunde pobbi nii. ⁴ Pati naboree fay huunde, wanaa dannga, wanaa mbasu, wanaa pade. Pati njowtee fay gooto e dow laawol. ⁵ Galle mo naataton fuu, njowton joomum'en tafon, mbiyon: «Yo jam wonu e oo galle!» ⁶ So neddo jom jam won don, duwaawu mon hewtan dum. Kaa so

walaa, duwaawu mon oo wartan e mon. ⁷ Njippo-don e oon galle. Ko 6e ndokki on fuu jaamon, njaron, sabi golloowo ana haandi e njobdi mum. Pati ngadee naata-yalta e ley galleeji. ⁸ Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on nja66aama, ko ngaddane-don fuu jaamon. ⁹ Cellinon jawbe 6e taw-don don fuu, mbiyon yimbe ngeenndi ndii: «Laamu Laamdo battiima on.» ¹⁰ Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on nja66aaka e mum, njalton e mbed-daaji mum, mbiyon: ¹¹ «Min pidɗii e mon fay colla ngeenndi mon takkinooka e koyde amen. Kaa dum e taweede, anndee Laamu Laamdo battiima.» ¹² Midɗo haalana on: jaannde darngal, jukkungo ndiin ngeenndi buran ngo Sodooma* ngoo naawde.

¹³ Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabi so kaayde gadanoode e ley mon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, hodu6e ton 6ee tuubanno law, tawete 6e 6oornike licce caakuuji, 6e njoodike e ndoondi, faa 6e kollita tuubugol ma66e. ¹⁴ Saabe dum, jaannde darngal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ¹⁵ Aan duu Kafarnahum, ada miila a toownete faa dow kammu naa? A leyɗinte faa keedaa ley maay6e.

¹⁶ O haalani taalibaa6e makko kasen:

—Kettindaniido on fuu, miin hettindanii. Calaniido on fuu, miin salanii. Calaniido kam fuu, salanike nelɗo kam oo duu.

¹⁷ Capande njeddon e didon 6ee ngartidi e seyo, mbii:

* **10:12** Sodooma yo ngootiri e geelle didi de Laamdo halki saabe heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

—Kalfaado, fay seydaani'en bee downtanike min saabe innde maa.

¹⁸ O wii be:

—Mi yii Ibiliisa ana iwa dow kammu, ana saamira no suraango nii. ¹⁹ Mi hokkii on baawde yaaabude bolle e jahe, mi hokkii on jaalaade konnee fuu. Fay huunde torrataa on abada. ²⁰ Kaa noo, pati ceyoree ko seydaani'en downtanii on koo. Ceyoree ko inde mon mbinndaa dow kammu koo.

Haala seyo Iisaa

²¹ Oon wakkati fuu, Ruuhu Ceniido hebbini Iisaa seyo. Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yettii ma, sabi a suudii dee kulle hakkilanteebe e anduube, bannginan-daa dum cukaloy. Jaati, Baabiraado, hono non worri, sabi dum wel maa. ²² Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado, fay gooto anndaa Baabiraado oo so wanaa Bajjo oo, kaɗum e mo Bajjo oo muuyi bannginande dum fuu.

²³ Caggal dum, Iisaa yeecitii taalibaaabe bee, gunndii dum'en, wii:

—Gite jiyooje ko njiyaton koo, mbelii hoore!

²⁴ Sabi mido wiya on: annabaaabe heewbe e kaanankooobe heewbe njidiino yiide ko njiyaton koo, njiyaali, njidiino nande ko nanaton koo, nanaali.

Banndol haala Samariyanke moyyo

²⁵ Non, jannginoowo Sariya gooto immii faa hora mo, wii:

—Moobbo, hono kaan-mi wafude faa mi heba nguurndam nduumiidam?

²⁶ Iisaa jaabii mo, wii:

—Kodum winndii e Sariya? Kodum njanngu-daa ton?

²⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Yidir Laamdo Joomiraado maa bernde maa fuu e yonki maa fuu e semmbe maa fuu e hakkille maa fuu. Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.†

²⁸ Iisaa wii mo:

—Jaabu maa moyyii. So a wadii non, a heban nguurndam dam!

²⁹ Kaa jannginoowo Sariya oo ana yidi heedude e goonga, wii mo:

—Homo woni tanaa am?

³⁰ Iisaa jaabii mo, wii:

—Nannde wootere gorko gooto iwi Urusaliima, ana fa'i Yeriko. E ley yaadu makko nduu, o hawri e yanoobe, 6e 6oli mo, 6e pii mo faa 6e njoppi mo wanaa guurdo mo wanaa maaydo. ³¹ Forri e jottinoowo sadaka gooto ana warannoo e laawol ngol. Nde o yiinoo janaado oo ana lelii ndee, o woorti dum, o yaabii. ³² Lewinke‡ gooto, kapum duu wari tawi mo don, yii mo, woorti mo, yaabii. ³³ Samariyanke dawdo wari e makko, yii mo, yurminaa, ³⁴ 6adii mo, sawriri barme makko nebam e pegujam, filii hen licce. Caggal dum, o waddini dum daaba makko, o nabi dum e jippunde hobbe, o hinnii dum. ³⁵ Janngo mum, o itti buudi cardii didi, o hokki njaatigi mum oo, o wii dum: «Hinna mo. So almusadda makko burii dum, so mi wartii, mi tottete.»

³⁶ Nde Iisaa tilii banndol ngol ndee, wii:

† **10:27** Fillitagol Tawreeta 6.5, Lewinkoo6e 19.18 ‡ **10:32** Yim6e lejol Lewi ngonnoo humaniibe golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

—E miilo maa, homo e taton 6ee laatii tanaa janaado oo?

³⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Jurmiido mo oo.

Iisaa wii mo:

—Aan duu, yaa, wadoy hono non!

No Iisaa jippanorii Marta e Mariyama

³⁸ E laawol ma66e ngol, Iisaa fanji ngeenndi ngootiri, debbo biyeteedo Marta jippini mo.

³⁹ Marta ana jogii mijiraado biyeteedo Mariyama. Oon ana joodii sera koyde Iisaa, ana nana haala mum. ⁴⁰ Kaa Marta, no gollleeji dii keewiri nii tan woni e hakkille mum, wari, wii:

—Moobbo, a hillaaka ko mijam oo daldi kam golle oo koo naa? Wii mo o immoo, o walla kam!

⁴¹ Moobbo oo jaabii mo, wii:

—Marta, Marta, ada tampina hoore maa kulle keewde, ada jii6a hakkille maa. ⁴² Kaa huunde wootere tan woni ko neddo hasindini e mum. Mariyama su6ike ko moyyi koo, o teetataake dum duu.

11

No Iisaa jannginiri taalibaa6e mum no duwortee

¹ Nannde wootere, Iisaa ana wada duwaawu e nokku gooto. Nde o tilinoo ndee, gooto e taalibaa6e makko 6ee wii mo:

—Moobbo, janngin min no min nduwortoo, hono no Yaayaa jannginiri taalibaa6e mum nii.

² O wii 6e:

—So odon nduwoo, nii mbiyaton:

Baabiraado,

yo innde maa teddine.

Yo Laamu maa war.

³ Hokku min jaannde fuu jaamdu heyooru min.

⁴ Yaafa min luutti amen,

sabi miden njaafoo toojube min fuu.

Pati accu min ceytee.

⁵ O wii 6e kasen:

—So gooto mon yehii to gido mum hejjere jemma, wii dum: «Gidam, jamlam buuruuje tati,

⁶ mi hebii kodo jooni, mi walaa ko mi holla dum»,

⁷ yalla gido maa oo ana jaabe to ley galle too, wiye:

«Pati torram, sabi damal ngal cokaangal, sukaa6e

am duu yo leliibe, mi waawaa immaade faa mi

hokke fay huunde»? ⁸ Mid6 wiya on: fay so o

immaaki o hokkire saabe a gido makko, waajibi

mo immoo, mo hokke hakke ko kasindin-daa e

mum fuu, kammari ko tekkin-daa jaagunde maa

ndee koo. ⁹ Miin, mid6 wiya on: jaagee, on ke6an,

tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle,

on udditante. ¹⁰ Sabi jaagiido fuu, he6an, tewtudo

fuu, yiitan, calmindo fuu, udditante. ¹¹ Homo

woni e mon baabiraado mo biyum jaagotoo li-

ingu so hokka dum mboddi? ¹² Naa jaagoo dum

6occoonde, hokka dum yaare? ¹³ No mbonir-don

fuu, odon ndokka 6i66e mon kulle lobbe, sako

Baabiraado mon gondo dow kammu oo. Naagiido

mo Ruuhu Ceniido fuu, o hokkan dum mo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

¹⁴ Jaannde wootere, Iisaa ana ribbana neddo gooto seydaani muumdinnoodo dum. Nde

seydaani oo yalti ndee, muumdunoodo oo watti

haalde. Jamaa oo haaynaa. ¹⁵ Kaa yoga e ma66e

ana wiya:

—«Beelsebul», hooreejo seydaani'en oo o ribbirta seydaani'en bee!

¹⁶ Wo66e ndaardi mo taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu faa itta koro makko. ¹⁷ Nde wonnoo omo anndi miilooji ma66e, o wii 6e:

—Laamu fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, bonan, maadiiji mum fuu ngurjan e leydi. ¹⁸ So Ibiliisa e hoore mum fecciima, hono laamu mum heddortoo? Nde wonnoo on mbii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en bee. ¹⁹ So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yim6e mon 6ee nee, homo ndibbirta 6e? Yim6e mon 6ee jaati kollata on ngalaa e goonga! ²⁰ Kaa so baawde Laamdo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamdo warii e mon. ²¹ Gorko jom semmbe jogiido kaafaawi, so haybii galle mum, jawdi mum reenoto. ²² Kaa so burdo dum semmbe yanii e mum, jaalike dum, teetan joomum kaafaawi ki fawnoo hoolaare e mum kii, fecca jawdi mum ndii e wo66e. ²³ Mo waldaa e am fuu yo gano am. Mo moobtidataa e am fuu yo caakoowo.

²⁴ So seydaani yaltii e neddo, seydaani oo yiiloyto e nokkuuje joorde, tewta do noottinoo. So mo hebaali, mo wiyan: «Mido nii wirfitoo galle am mo eggunoo-mi e mum oo.» ²⁵ So mo wirfitike, mo tawan galle oo ana wuuwaa, ana moyyinaa ana paraa faa woodi. ²⁶ Nden, mo wirfitoo, mo waddoya seydaani'en njeddon bur6e mo bonde, 6e naata e galle oo, 6e koda e mum. Nii battane oo neddo burdata arande mum bonde.

²⁷ Nde o haalata dum ndee, debbo gooto ana hakkunde jamaa oo, toowni daande mum, wii:

—Debbo caawdo ma so muynin maa, welii hoore!

²⁸ Non Iisaa jaabii, wii:

—Welbe hoore dee, nanooḅe konngol Laamdo so njokka ngol ḅee!

No jamaa ndaardiri taagumansa

²⁹ Nde wonnoo jamaa oo ana ḅillondira e makko sanne, o fuddi wiide:

—Yimḅe jamaanu jooni yo yimḅe bonḅe. Eḅe ndaara holleede taagumansa, kaa ḅe kollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ³⁰ Sabi no Yuunusa laatanorii Niniwenkoḅe taagumansa nii, hono non Bii Neddo oo duu laatanortoo yimḅe oo jamaanu taagumansa. ³¹ Nannde darngal, kaananke debbo leydi ḅaleeri oo immodoto e yimḅe jamaanu jooni ḅee, liḅa dum'en. Sabi o iwriino faa hoore leydi, warde hettindaade haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku dii. Haya, ḅurdo Suleymaana won doo! ³² Nannde darngal, yimḅe Niniwe duu immodoto e yimḅe jamaanu jooni ḅee, liḅa dum'en. Sabi ḅe tuubii gila nde ḅe nannoo waaju annabi Yuunusa ndee. Haya, ḅurdo Yuunusa won doo!

Haala fooyre caldi

³³ Iisaa wii kasen:

—Fay gooto huḅḅataa lampa so suuda dum naa hippa e mum kaakol. So lampa huḅḅaama, sindete, yalla ana yaaynana naatoḅe. ³⁴ Gite maa ngonni lampa caldi maa. So gite maa ana moyyi, caldi maa fuu pooyan. Kaa so de moyyaa, caldi maa fuu niḅḅan. ³⁵ Ndennoo, haybu pati fooyre wonnde e maa ndee niḅḅa. ³⁶ Sabi so caldi maa

fuu keewii fooyre, tawa walaa fuu salndu maa wonndu e nimre, di fuu di pooyniran no lampa foynirante nii.

No Iisaa feliri Farisa'en e jannginooɓe Sariya

³⁷ E ley ko Iisaa waajotoo koo, Farisanke gooto noddi dum bottaari. O nootoyii dum galle mum, o joodii faa o jaama. ³⁸ Farisanke oo haaynaa nde yiinoo o lootaali juude fade makko jaamde.* ³⁹ E ley dum, Iisaa wii mo:

—Onon Farisa'en, odon lawya caggal kore loode e caggal lehooy, tawee nee, berde mon ana caawi nguykaaji e boneeji! ⁴⁰ Jaahili'en! Tama wanaa Tagudo dow oo tagi ley oo duu? ⁴¹ Ittiree sadakaaji mon dii berde laaɓude. Nden, ko heddi koo fuu daganto on.

⁴² Bone yanan e mon, onon Farisa'en. Sabi odon ittana Laamdo jakka naanaa, odon ittana dum jakka danndi e ko tutaton fuu. Kaa odon njeebii fooccitaare, odon njeebii yidude Laamdo. Tawee nee, kajum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddi koo. ⁴³ Bone yanan e mon, onon Farisa'en! Sabi odon njidi joolle lobbe e ley cuudi baajordi, odon njidi salmineede calmaali teddungal e luumooji. ⁴⁴ Bone yanan e mon. Sabi odon nanndi e janaale de ngalaa maande, de yimbe njahata e mum, tawee anndaa.

⁴⁵ Gooto e jannginooɓe Sariya jaabii Iisaa, wii:

—Moobbo, no kaalirtaa nii, ada hoyna min min duu.

⁴⁶ Iisaa jaabii, wii:

* **11:38** Ngol lootugol juude haɓɓaaki e ittude tuundi, kammari faa joomum fooccitanoo diina wadira.

—Onon jannginoobe Sariya bee duu, bone yanan e mon! Sabi odon ndonndina yimbe donnge teddude, tawee onon e ko'e mon, on memirtaa de fay hoore fedeendu mon. ⁴⁷ Bone yanan e mon, sabi odon maha janaale annabaabe be njaatiraabe mon mbari bee. ⁴⁸ Ndennoo, onon, on ceettiima golle maabe oo ana weli on. Sabi kambe, be mbarii annabaabe, onon, odon maha janaale mum'en! ⁴⁹ Dum nee, Laamdo hakkilante oo wii: «Mi neldan be annabaabe e nelaaabe, be mbara yoga, be torra yoga.» ⁵⁰ Dum wadi so yiyam annabaabe njuppaadam gila e puddoode aduna oo dam, ana yobtee e yimbe oo jamaanu. ⁵¹ So goonga dee, mido wiya on: yiyam gila Haabiila faa Jakariyaa baraado hakkunde ittirde sadaka ndee e suudu Laamdo nduu, dum fuu dum yobete e oo jamaanu. ⁵² Bone yanan e mon, onon jannginoobe Sariya! Sabi on teetii cokitirgal anndal, on naataali onon e ko'e mon, kasen duu on kadii naatoobe bee naatude.

⁵³ Nde Iisaa iwi don ndee, dunkee'en Sariya e Farisa'en ana mettaa e mum sanne sanne. Ana lamndoo mo kulle keewde, ⁵⁴ hedde ebe tuufana mo faa be keba e makko haala ka be nannginira mo.

12

Haala kulol Laamdo

¹ Ko foti ujunaaji ujunaaji yimbe kawriti faa ana njaabondira. Nden Iisaa wii taalibaabe mum bee:

—Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en, dum woni be naafigi'en. ² Walaa fuu ko suudii ko banngintaake, walaa sirri mo saakataake. ³ Dum saabii huunde fuu ko kaal-don ley nimre nantete ley fooyre.

Kasen duu ko ngunndi-don ley cuudi fuu, ooynete dow beneeji.

⁴ Mido haalana on, onon gidiraaɓe am: pati kulee warooɓe yimɓe ɓe ngalaa fuu ko mbaawi caggal majjum ɓee. ⁵ Mi hollan on mo kaan-don hulde: kulee baroowo neddo baawdo tippaade dum ley jahannama. So goonga dee, mido wiya on: oon kaan-don hulde! ⁶ Tama biiwuuji joy coottataake buudi didi? Laamdo yeggitataa fay gootel e majji. ⁷ Onon, fay leebi ko'e mon fuu ko limaa faa laabi. Ndennoo, pati kulee, sabi onon ɓuri biiwuuji keewdi teentilaade.

⁸ Mido wiya on: ceettaniido kam hakkunde yimɓe fuu, miin Bii Neddo oo duu, mi seettanto dum yeeso malaa'ika'en Laamdo. ⁹ Kaa calaniido kam hakkunde yimɓe, salante yeeso malaa'ika'en Laamdo. ¹⁰ Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede. Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ¹¹ So on nabaama e cuudi baajordi naa yeeso hooreeɓe naa kaanankooɓe, pati mbembe-don ko njaaboto-don, naa ko kaalaton, ¹² sabi Ruuhu Ceniido oo anndinan on oon wakkati fuu ko kaan-don haalde.

Banndol haala arsukunte pamaro hakkille

¹³ Won biido e ley jamaa oo:

—Moobbo, wii mawnam oo hokka kam ngedu am e ndonu amen oo.

¹⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Hey aan! Homo wadi kam caroowo mon naa peccoowo jawdi mon?

¹⁵ O wii jamaa oo:

—Ndeentee e joote, sabi wanaa jawdi wuurnata neddo fay so tawaa mo arsuukunte.

¹⁶ O haalani 6e banndol, o wii:

—Arsuukunte gooto, gese mum moyyunoo faa sanne. ¹⁷ O miilii e hoore makko: «Hono ngadan-mi? Sabi mi walaa fuu do mi moofta jamri am ndii. ¹⁸ Eyyoo! Mi wurjinan beembe am dee, mi maha godde burde de manngu, mi moofta hen jamri am ndii e ngalu am fuu, ¹⁹ mi wiya hoore am: A hebii ngalu baawdo jogaade ma duubi kuurdi, hankasen fowtu, naamaa, njaraa, mbelto-daa.» ²⁰ Kaa Laamdo wii mo: «Pamaro hakkille! Yonki maa ittete e oo doo jemma. Homo heettata e ko paggiti-daa koo?» ²¹ Nii woni sifa neddo fuu paggitaniido hoore mum jawdi aduna, wanaa galo yeeso Laamdo.

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²² Caggal dum, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Dum saabii so mido wiya on: pati cunlanee e ley nguurndam mon ko naamaton e ko boornoto-don. ²³ Sabi nguurndam buri nguure, terde buri koltal. ²⁴ Yeewee daawle dee: de aawataa, de ket-tataa, de ngalaa caakuuji, de ngalaa beembe, kaa Laamdo ana jammina de. Onon, odon buri pooli dii teentilaade do woddi! ²⁵ Homo e mon waawi beydude e balde mum fay jalooma gooto kammari sugulla mum? Walaa. ²⁶ Ndennoo, so tawii on mbaawaa wadude fey hono dum e famdude, ko saabii so odon cunlana ko heddi koo? ²⁷ Yeewee piindiji no peertirta. Di tampataa, di mottataa. Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ²⁸ Laamdo ana

holtina leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tip-peteendi e yiite janngo, sako onon, onon famdube hoolaare! ²⁹ Pati kiinnee ndaartude jaamdu e yardu, pati mbemmbe-don! ³⁰ Sabi dee kulle fuu yimbe aduna tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado mon ana anndi odon kasindini e majjum. ³¹ Ko kaan-don wadude dee, ndaartee Laamu Laamdo. Ko heddi koo, on beydante dum.

³² Pati kulee, onon sewre famarde, sabi Baabiraado mon ana seyorii hokkude on Laamu oo. ³³ Coottee jawdi mon fuu, cakko-don. Moyyinanee ko'e mon danngaaji di mbonataa, njogo-don jawdi ngonndi dow kammu ndi timmataa, ndi gujjo badataako, mooyu duu bonnataa. ³⁴ Sabi do jawdi maa woni fuu, don yonki maa duu woni.

Banndol haala lanndiniibe jabbaade kalfaado mum'en

³⁵ –Kumee, ku66ee lampaaji mon. ³⁶ Laatee hono yimbe lanndinaniibe jabbaade kalfaado mum'en nde wartata kuurtungu, faa udditana dum don e don so salminii. ³⁷ Kaadime'en be kalfaado mum'en tawi daanaaki, mbelii hoore. Mido haalana on goonga: o humoto, o joyyina be faa be jaama, o wara o gollana be. ³⁸ So o wartirii didabere jemma naa so tatabere jemma, be o tawri non bee, mbelii hoore.

³⁹ Paamee dum doo: sinndo jom galle ana andunoo wakkati mo gujjo warata, yoppataa o naata galle mum. ⁴⁰ Onon duu, lanndinee, sabi Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

⁴¹ Piyeer wii mo:

–Kalfaado, ngol banndol, minen tan kaaldu-daa naa yimbe fuu?

⁴² Iisaa jaabii, wii:

—Homo woni golloowo koolniido, hakkilante, mo kalfaado mum halfinta maccuḅe mum hokka dum'en nguure mum'en? ⁴³ Oon golloowo mo kalfaado mum warti so tawi ana golla golle mo halfinaa oo, welii hoore. ⁴⁴ Mido haalana on goonga: kalfaado oo halfinan mo jawdi mum fuu. ⁴⁵ Kaa so golloowo oo wii e hoore mum kalfaado mum oo ḅooyii wartaali, hedde ana fiya maccuḅe e horḅe, ana jaama ana yara ana sigira, ⁴⁶ nden, kalfaado oo wartiran jalooma mo golloowo oo andaa e wakkati mo o miilaali, jukka mo jukkungo naawngo, watta mo hakkunde ḅe nganaa hoolniḅe. ⁴⁷ Golloowo andudo ko kalfaado mum yidi, mo lanndinaaki fay huunde, mo gollaali ko kalfaado mum yidi, fiyete ḅoggi keewdi. ⁴⁸ Kaa golloowo mo andaa ko kalfaado mum yidi, so wadii ko fiyata dum, fiyete ḅoggi seeda. Dokkaado ko heewi, lamndete ko heewi. Kalfinaado ko heewi, lamndete ko ḅuri heewde.

No Iisaa laatorii sabaabu ceeraagu yimḅe

⁴⁹ —Mi wardii wedaade yiite e leydi ndii. Mido heppi nge huḅḅaali! ⁵⁰ Won lootogal batisima naawngal ngal lootetee-mi. Mido heppi dum wadaali. ⁵¹ Odon miila jam ngardu-mi e leydi ndii naa? Wanaa! Mido wiya on: seenndude yimḅe ngardu-mi. ⁵² Gila jooni yimḅe njoyon ley galle gooto ceeran, taton ḅee kaba e didon ḅee, didon ḅee kaba e taton ḅee. ⁵³ Baabiraado haḅan e ḅiyum gorko, bidḅo gorko haḅan e baaba mum, inniraado haḅan e ḅiyum debbo, bidḅo debbo haḅan e inna mum, debbo ḅamaado haḅan e esum debbo.

Haala seenndude mbaadiiji

⁵⁴ Iisaa wii jamaa oo kasen:

—So on njii luurde ana iwra hiirnaange tan, on mbiyan nde toʻan. Laatorto hono non duu.

⁵⁵ So henndu ʻaleeri wibbii, on mbiyan wulan taw. Hono non laatortoo duu. ⁵⁶ Onon naafigi'en! Odon mbaawi seenndude mbaadi leydi e kammu, ko wadi so on mbaawaa seenndude mbaadi oo doo jamaanu?

⁵⁷ Ko saabii so on mbaawaa anndande ko'e mon ko woni fooccitaare? ⁵⁸ So ada yaada e mo kaʻu-ɗaa faa cardoyon, ndaartu rewritinde e makko gila e laawol, pati o nabe to caroowo, so caroowo oo hokke kayboowo kasu, kayboowo kasu oo duu udde. ⁵⁹ Midɔ haalane: abada a yaltataa, so a yobaali ko ndewete-ɗaa koo faa laaʻa.

13*Haala tuubugol e halkagol*

¹ E oon wakkati, won warbe so kumpiti Iisaa ko hewtii Galilinkooʻe yogaaʻe. Be mbii Pilaatu* jil-londiriino yiyam maʻbbe e yiyam sadakaaji maʻbbe.

² Iisaa jaabii ʻe, wii:

—Odon miila ʻee Galilinkooʻe torraaʻe ʻuri luuttude diina Galilinkooʻe heddiibe ʻee naa?

³ Midɔ haalana on: wanaa non. Kaa so on tubaali, on fuu hono non kalkorto-ɗon. ⁴ Naa

odon miccitoo sappo e njetton ʻe suudu Silowam toowndu nduu saami e mum'en faa maayi ʻee?

Odon miila kambe ʻuri Urusaliima fuu junuubu naa? ⁵ Midɔ haalana on: wanaa non. Kaa so on tubaali, on fuu hono non kalkorto-ɗon.

* **13:1** Pilaatu yo hooreejo leydi Yahuudiya.

⁶ Caggal dūm, o wadani 6e ngol banndol:

—Neddo gooto tutiino ibbi ley ngesa mum. O wari teɓude ki, kaa o tawaali e makki fay huunde.

⁷ Non o wii golloowo ngesa oo: «Hikka woni duuɓi tati, hitaande fuu mi waran faa mi teɓa ki, mi tawa ki rimaali. Feyyu ki! So walaa ko ki nafata, ko saabii so eki itta semmbe leydi ndii?» ⁸ Golloowo oo wii mo: «Kalfaado, yoppu ki doo faa mawuuri. Doo e nden, mi gaawtoto foomre makki, mi wada hen birgi. ⁹ Ana moyya ki rima doo e mawuuri. So ki rimaali, peyyaa ki.»

No Iisaa selliniri debbo ley jalaande fowteteende

¹⁰ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana darii ana waajoo ley suudu waajordu wooturu. ¹¹ Debbo gooto mo ladde jawni duuɓi sappo e jetti ana tawaa don. O turiido tan, o waawaa dartaade fey. ¹² Nde Iisaa yiinoo mo ndee, noddi mo, wii mo:

—Bannam debbo, a dafii e jaw maa oo.

¹³ Iisaa fawi juude mum dow makko, non o dartii cot! Hedde omo yetta Laamdo. ¹⁴ Jaka hooreejo suudu waajordu oo mettaama ko Iisaa sellini neddo ley jalaande fowteteende koo, wii yimɓe 6ee:

—Balde jeegom kaande gollende ana ngoodi. E deen balde kaan-don warde sellineede, wanaa e jalaande fowteteende.

¹⁵ Iisaa jaabii mo, wii:

—Naafigi'en! Wanaa homo e mon fuu ana humta nagge mum naa ndakiiwa mum jalaande fowteteende yarnoya dum naa? ¹⁶ Oo debbo taanii

Ibarahiima, mo Ibiliisa haḅḅiri duuḅi sappo e jetti, haanaa humteede jalaande fowteteende naa?

¹⁷ Nde Iisaa haalnoo dum ndee, wayḅe mum ḅee fuu njaagii faa walaa seese. Kaa jamaa oo fuu ana seyii e dow kaayeeffiji di o waḁata dii.

Banndi haala Laamu Laamḁo

¹⁸ Iisaa wii:

—Hono Laamu Laamḁo wa'i? Kodum nanndinan-moo-mi? ¹⁹ Laamu Laamḁo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo nedḁo ḅami, aawi e sardiḅe mum. Ngeeyu oo fudi, laatii lekki faa pooli ana jiḅa cuudi e caḅe mum.

²⁰ O wii kasen:

—Kodum nanndinan-mi e Laamu Laamḁo oo?
²¹ Omo nanndi e yuufinirdi ndi debbo ḅami, so jiiḅi e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

Haala damal paadungal

²² Iisaa ana fa'i Urusaliima, ana faḅa geelle e gure fuu, ana waajoo. ²³ Nedḁo gooto lamndii mo:

—Moobbo, yimḅe seeda tan kisata naa?

O wii ḅe:

²⁴ —Tiinnee naatiron damal paadungal ngal, sabi mido wiya on: heewḅe njidan naatude, ndonka. ²⁵ So jom galle oo immiima sokii damal ngal, onon on keedii sella oḁon calma, oḁon mbiya: «Kalfaado, udditan min!» o jaaboto on: «Mi anndaa to njeje-don!» ²⁶ Nden, on ndaroto oḁon mbiya: «Min jaamdii e maa, min njardii e maa, a waajike e daalaaje amen.» ²⁷ Mo jaaboto on: «Mi anndaa to njeje-don. Ngodḁee kam, onon oojiḅe!» ²⁸ On njiyan Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, kaḅum e annabaabe fuu ley Laamu Laamḁo, tawa onon oḁon mbedaa sella. Nannde

nden on mboyan, on n̄eryondiran n̄iye kammari mimsee mon. ²⁹ Yimbe iwran funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, njoodoo naamda ley Laamu Laamdo. ³⁰ Nden yoga e caggalaabe laatoto ardiibe, yoga e ardiibe laatoto caggalaabe.

No Iisaa sunjirani yimbe Urusaliima

³¹ E oon wakkati fuu, yoga e Farisa'en ngari, mbii mo:

—Iw doo, njahaa e laawol maa, sabi Hirudus kaananke oo ana tewta no warde.

³² O wii be:

—Njehee mbiyoyee ndoɓu oo: «Miin, mi ribban laddeji, mi sellinan jawbe hannde e jango. Nalooma tataɓo oo mi timminan golle am fuu.

³³ Kaa ana tilsii mi yaha hannde e janngo e faɓɓi-janngo, sabi annabaajo haanaa maayde so wanaa ley Urusaliima.»

³⁴ Hay yimbe Urusaliima, on mbarii annabaabe, on mbardii nelaaɓe e mon kaaye! Cili kuurɗi njidu-mi hawrintinde ɓiɓɓe mon no cofal hawrintinirta ɓiɓɓe mum ley biifoole mum nii. Kaa on njabaali. ³⁵ Dum nee, on daldete e Suudu mon Dewal, ndu laato saabeere. Mido wiya on: on njiyataa kam so wanaa faa wakkati mo mbiyaton e mum: «Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomiraado!»†

14

No Iisaa selliniri gorko uppudo

¹ Wadiino e ley jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana wonnoo e galle hooreejo Farisa'en gooto

† 13:35 Jabuura 118.26

faa jaama. Tawanoobe ton bee ngattani mo hakkille ² kammari neddo uppudo ana tawanoo don. ³ Iisaa haaldi e jannginoobe Sariya e Farisa'en, wii:

—Sellinde jawdo ley jalaaande fowteteende, ana dagii naa dagaaki?

⁴ Be fuu, be mbii teen. E oon wakkati, o memi jawdo oo, o sellini dum, o yoppiti dum. ⁵ Caggal dum, o wii be:

—Homo e mon biyum naa ngaari mum saamata e bunndu waasa yaltinde dum don e don, fay so dum jalaaande fowteteende?

⁶ Be ndonki jaabaade mo e majjum.

Haala subaade joolle e noddude yimbe

⁷ Nde Iisaa yiinoo noddaabe bee ana cuɓoo joolle burde teddude ndee, o waajii be, o wii:

⁸ —So a noddaama kuurtungu, pati jooda e joonnde burnde teddude. Sabi burdo ma teddude ana waawi warde, ⁹ noddudo on oo wara, wiye: «Hokku oo doo joonnde ndee!» Nden, a yaagoto joodoyaade e joonnde burnde leydude ndee. ¹⁰ So a noddaama kuurtungu, joodoya caggal, yalla noddudo ma oo ana wara, wiye: «Gido, heettu yeeso gaa!» Nden, dum laatante teddungal yeeso noddaabe bee fuu. ¹¹ Sabi mawninkiniido fuu, leyfinte, leyfinkiniido teddinte.

¹² O wii noddudo mo oo duu:

—So ada nodda yimbe bottaari naa hiraande, pati noddu gidiraaabe naa banndiraaabe naa saki-raabe naa taakallemme'en maa tawaaabe yo ar-sukunte'en. So be noddite, dum laatoo mbarjaari maa. ¹³ So a wafii waliima, noddu misikiina'en e wooybe e bonnguube e wumbe. ¹⁴ Nden, a

welan hoore, sabi been ngalaa ko njobire, a yobete jaande immital fooccitiibe.

Banndol haala waliima

¹⁵ Gooto e jaamoobe bee, nde nani haala kaa ndee, wii mo:

—Naamoyoowo ley Laamu Laamdo, welii hoore.

¹⁶ Iisaa wii mo:

—Gorko gooto wadiino waliima, noddi yimbe faa heewi. ¹⁷ Nde jaamdu nduu tilinoo ndee, o neli kaadime makko to yimbe bee, wiya: «ngaree, waliima oo lanndinike.» ¹⁸ Be fuu, gooto gooto, be puddi ujaade. Gooto wii: «Mi soodii ngesa, ana tilsi mi yaha mi yiyoya nga, njaafodaa kam.»

¹⁹ Goddo wii: «Mi soodii ga'i demooje sappo e jale sari joy. Mido yidi hornoyde di, njaafodaa kam.»

²⁰ Goddo kasen wii: «Mi jommbaajo, dum saabii so mi hebataa warde.» ²¹ Kaadime oo warti, haaltani dum kalfaado mum. Oon bilaa, wii mo: «Yaa law ley boli e dinngiraaji ngeenndi ndii, noddoyaa misikiina'en e wooybe e wumbe e bonnguuibe.»

²² Kaadime oo warti, wii: «Kalfaado, ko mbii-daa koo fuu wadaama, kaa faa jooni yolannde ana heddii.» ²³ Kalfaado oo wii kaadime oo: «Yaa dow dati jaajudi e paadudi. Mo kebu-daa fuu, ndooldinaa dum wara naata, yalla suudu am nduu ana huuBa. ²⁴ Sabi mido wiya on: fay gooto e be noddunoo-mi bee meedataa jaamdu am.»

No neddo laartotoo taalibbo Iisaa

²⁵ Yimbe heewbe ana njaada e Iisaa. O yeecitii, o wii be:

²⁶ —Gardo e am fuu, sinaa mi burana dum inna mum e baam mum e jom suudu mum e sukaaBe mum e mipiraabe mum e mawniraabe

mum, mi burana dum fay kajum e hoore mum. So wanaa dum, joomum waawaa laataade taalibbo am. ²⁷ Kasen duu, mo bamaali leggal mum bardugal jokka e am fuu, waawaa laataade taalibbo am. ²⁸ So won muuydo e mon mahude suudu toowndu, wanaa joomum joodoto tafon, hiisoo ko hasindini e mum, yeewa so ana jogii ko biltata dum naa? ²⁹ So wanaa dum, so joomum diidii tannaali, jiido mo fuu jalan mo, ³⁰ wiya: «Yeewee oo neddo diidii, ronkii tannude.» ³¹ Kasen, so kaananke yehii faa haboya e kaananke goddo, o miilataako tafon yalla worbe ujunaaji sappo ana mbaawi jabbaade worbe ujunaaji noogay faa kaba e mum? ³² So mo waawaa jabbaade dum, o wadan e mum nelaabe gila yottaaki badaaki, faa jam wada hakkunde mabbe. ³³ Hono non, fay gooto e mon waawaa laataade taalibbo am so yoppaali ko jogii fuu.

³⁴ Lamdam ana moyyi, kaa so dam noottii lam-mude, kodum lamminta dam kasen? ³⁵ Walaa fuu do dam waawata naftoreede, wanaa e leydi, wanaa e birgi. Dam tippete sella.

Jom nowru fuu yo nanu.

15

Banndol haala mbaalu majjudo

¹ Duwaane'en e luuttoobe hono mum'en fuu ana badinoo mo faa kettindanoo mo. ² Farisa'en e dunkee'en Sariya ana nurnurta, ana mbiya:

—Oo ana jabboo luuttoobe ana naamda e mum'en!

³ E ley dum, o wadani be ngol banndol, o wii:

⁴ —So gooto mon ana jogii baali teemedere, majjiraama mbaalu gooto, wanaa yoppaan capande

jeenay e jeenay dii fuu ley ladde tewtoya majjuḍo oo faa yiita ḍum naa? ⁵ So o yiitii mo, o towiran ḍum seyo. ⁶ Nde o warti galle makko fuu, o hawrintinan gidiraabe makko e taakallemme'en makko, o wiya ḍum'en: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbaalu am majjunooḍo oo.» ⁷ Miḍo haalana on: hono non seyo laatortoo dow kammu so luuttoowo gooto tuubii. Engo ḅuri seyo capande njeenayon e njeenayon foocitiiḅe ḅe kasindinaa e tuubal.

Bannḍol haala mbuudu cardi majjuḍo

⁸ —Naa, so debbo ana jogii buudi cardi sappo, majjiraama hen gooto, huḅḅataa lampa, wuuwa galle oo, tewtira mbuudu oo hakkille faa yiita ḍum naa? ⁹ So o yiitii mo, o hawrintinan gidiraabe makko e taakallemme'en makko, o wiya: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbuudu am majjunooḍo oo.» ¹⁰ Miḍo haalana on: hono non malaa'ika'en Laamḍo ceyortoo so luuttoowo gooto tuubii.

Bannḍol haala biḍḍo kalkiido

¹¹ Iisaa wii kasen:

—Gorko gooto ana joginoo ḅiḅḅe worḅe ḍiḍon.

¹² Miḅiraado oo wii baam mum: «Baaba, hokkam ngeḍu am e jawdi ndii.» Ndennoo, baabiraado oo fecci jawdi mum ndii hakkunde maḅḅe. ¹³ Waḍi balḍe seḍḍa, miḅiraado oo reentini ko jogii fuu, dawii, yehi leydi ngoḍḍundi. Ton o bonniri ngeḍu makko oo fuu e fijirde. ¹⁴ Nde o timminnoo ndee, yolbere bonnde waḍi e ndiin leydi, o fudḍi tampude. ¹⁵ O yehi o takkoyii e gorko jeyaado e ndiin leydi. Oon neldi mo gese mum faa mo duranoya ḍum girooji. ¹⁶ Omo muuyannoo fay

ɲaamde ɲaamdu girooji dɪi, kaa fay gooto hokkaali mo. ¹⁷ Nde hakkille makko wartunoo ndee, o wii hoore makko: «Gollanoobe baabam ɲaaman faa njoppa, miin mido maaya doo yolbere. ¹⁸ Mi immoto, mi hoota galle baabam, mi wiya dum: Baaba, mi toonii Laamdo, mi toonii ma, ¹⁹ mi haanaa fay wiyeede biya. Ndennoo, jogoram no gooto e golloobe maa bee nii!» ²⁰ Oon wakkati fuu, o immii o fa'i to baabiiko. Baaba oo soynii mo to woddi, bernde mum heccidi, dogi maaɓii mo. ²¹ Biddo oo wii mo: «Baaba, mi toonii Laamdo, mi toonii ma, mi haanaa fay wiyeede biya.» ²² Non baaba oo wii golloobe mum: «Njaawnee, ngaddoyee saaya burka fuu moyyude boornon mo, ngadanon mo felfelde e fedeendu makko, ngadon pade e koyde makko. ²³ Ngaddon ngaari njarnaandi faa fayi ndii duu, kirson dum faa ɲaamen, mbelto-den. ²⁴ Sabi biyam oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.» Nii ɓe puɗɗi weltaare.

²⁵ Eley dum, biddo hammadiijo oo iwri gese. Nde o badinoo yottaade galle oo ndee, o nani bawdi e dippande. ²⁶ O noddi gooto e golloobe bee, o lamndii dum ko ndee dillere woni? ²⁷ Oon wii mo: «Mɲa oo warti e jam, baam maa hirsanii mo ngaari payndi ndii.» ²⁸ Nii mawniraado oo tikki, salii naatude galle oo. Baaba oo yalti, suri mo yalla omo naata. ²⁹ O jaabii baabiiko, o wii: «Annii, duubi kuurdi mido gollane, fay nde wootere mi salaaki yamiroore maa. Kaa dum e taweede, abada a hokkaali kam fay damngel faa miin e gidiraaɓe am, min mbeltoroo. ³⁰ Kaa biya ɲaamdo jawdi maa fuu e fugaaji so warti oo, a hirsanii dum

ngaari payndi ndii.» ³¹ Baabiiko wii mo: «Binngel am, enen ngondi abada, ko njey-mi fuu, aan jey. ³² Ana haani ceyo-den, mbelto-den. Sabi miɲa oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.»

16

Bannadol haala howruujo yoyudo

¹ Iisaa wii taalibaaɓe mum ɓee kasen:

—Arsukunte gooto halfiniino howruujo mum jawdi. O haalanaa howruujo oo ana bonna jawdi makko. ² O noddidum, o wii: «Ko nanu-mi e maa koo, ko woni? War, hiisa ko kalfine-daa koo, sabi hankasen a waawaa halfineede.» ³ Howruujo oo wii e hoore mum: «Hono ngadan-mi? Sabi kalfaado am yoppaŋ kam golle. Mi walaa doole remde, mido yaagoo ɲaagaade. ⁴ Ooho! Mi anndii no ngadan-mi, yalla ana daja jaɓɓiiɓe kam e ley cuudi mum'en, so mi ɓoortaama.» ⁵ Oon wakkati, o noddiri ɓe kalfaado makko rewata ɓee, gooto gooto. O wii arano oo: «Hono foti kalfaado am oo rewete?» ⁶ Oon wii mo: «Bidoɲaaji teemedere nebam ndewetee-mi.» Howruujo oo wii mo: «Bam dewtere maa ɲamaale, yaawnu, jooda mbinndaa capande joy.» ⁷ O wii goddo kasen: «Aan nee, hono foti ndewete-daa?» Oon wii mo: «Caakuuji teemedere gawri ndewetee-mi.» O wii oon: «Bam dewtere maa ɲamaale, mbinndaa caakuuji capande jetti.» ⁸ Kalfaado oo mani howruujo oojiido oo saabe yoyre mum. Sabi yimɓe adunankooɓe ɓee ɓuri yimɓe jeyaaɓe e fooyre Laamdo ɓee yoyande yimɓe hono mum'en. ⁹ Miin, mido wiya on: tewtee gidiraabe, tewtiree ɓe jawdi aduna yalla so

ndi timmii, odon njaɓɓitee e ley nguurndam ndu-umiidam.

¹⁰ Iisaa ɓeydi hen, wii:

—Koolniido e kulle pamare, hollan hoolaare e kulle teentiliide. Jambbiido e kulle pamare, jambboto e kulle teentiliide duu. ¹¹ Ndennoo, so on kollaali hoolaare e jawdi adunankoori ndii, homo fuu halfinta on jawdi ngoongaraari ndii?

¹² Kasen duu so on kollaali hoolaare e jawdi janandi, hono ndokkirte-ɗon ko njeɗ-ɗon koo?

¹³ Golloowo fay gooto waawaa gollande halfaabe ɗiɗon, sabi naa joomum wajii gooto, yidii keddiido oo, naa nanngondirii e gooto oo, yoppii keddiido oo. On mbaawaa gollidande Laamɗo e jawdi.

¹⁴ Farisa'en ɓee ana kettindoo ɗum fuu. Nde wonnoo ɓe yiɓɓe kaalisi, ebe njala mo. ¹⁵ O wii ɓe:

—Onon, odon cenna ko'e mon yeeso yimɓe, kaa Laamɗo ana humpitii ɓerde mon. Sabi ko yimɓe teddinta koo, ana harmi to Laamɗo.

¹⁶ Sariya oo e annabaaɓe ana ngoodunoo faa e jamaanu Yaayaa. Gila e Yaayaa Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamɗo oo ana ɓannginee. Gooto fuu ana haɓanoo naatude e makko. ¹⁷ Timmugol kammu e leydi ɓuri newaade diina ittude toɓɓere wootere e ley Sariya oo.

¹⁸ Ceerɗo jom suudu mum so ɓami godɗo fuu, jeenii. Kasen duu nedɗo fuu ɓamɗo debbo ceeraado, jeenii.

Banndol haala arsukunte e Laajaru

¹⁹ —Wafiino e ɓettaade, gorko arsukunte gooto parortonoodo burmusuuje bodeeje daatude, duminoodo e nema e weltaare. ²⁰ Gorko uubaado

mo walaa fay huunde, biyeteedo Laajaru, ana lelinoo damal galle makko. ²¹ Ana yidunoo naamde kedde makko, fay dawaadi ana ngarannoo ana mettoo uube makko dee. ²² Misikiino oo maayi, malaa'ika'en nabi dum faa to Ibarahiima. Arsukunte oo maayi kaɓum duu, iraa, ²³ naati yiite. E ley jukkungo makko ngoo, o hunci gite makko, o soynii Ibarahiima to woddi, Laajaru ana dow koyde mum. ²⁴ O eewnii o wii: «Maamam Ibarahiima, yurmam, nel Laajaru suuwa hoore fedeendu mum ley ndiyam, yalla ana buumna demngal am. Sabi mi torriike sanne ley ngee yiite.» ²⁵ Kaa Ibarahiima wii: «Binngel am, miccita a hebi neema maa e ley nguurdam maa, Laajaru kaa bone hebi. Jooni, kanko mo heban hinnee, aan torro-daa. ²⁶ Ko buri dum fuu, ngaykaare mawnde woni hakkunde amen e mon. Ndennoo so won yidube iwde to mon ngara ga amen, naa iwde ga amen njaha to mon, tawan mbaawaa.» ²⁷ Arsukunte oo wii: «Ndennoo maama, mido naage, nel Laajaru galle baabam, ²⁸ sabi mi dalii ton mijiraaɓe am njoyon worɓe, faa o jeertina ɓe pati ɓe ngara e oo nokku torra.» ²⁹ Kaa Ibarahiima wii mo: «Eɓe njogii dewtere Muusaa e dewte annabaabe ɓee, yo ɓe kettindano den.» ³⁰ O jaabii dum: «Wanaa non, maamam Ibarahiima! Kaa so won iwdo hakkunde maayɓe yehi to maɓɓe, ɓe tuuban.» ³¹ Ibarahiima wii mo: «So ɓe kettindanaaki Muusaa e annabaabe, fay iwdo e hakkunde maayɓe wadataa so ɓe ngoondina.»

17

Haala luuttude e yaafeede

¹ Iisaa wii taalibaaʼe mum 6ee:

—Ko fergitata yimbe faa luutta waasataa heʼeede, kaa bone woodanii laatiido sabaabu majjum. ² Haayre teddunde haʼbbe e daande joomum tippee ley geeci ʼburi moyyande dum, diina luuttinde gootel e koy doo cukaloy. ³ Kaybee ko'e mon: so sakiike maa luuttii, jinjaa dum. So tuubii, njaafodaa dum. ⁴ So o toonii ma cili jeddi e ley jalooma gooto, o warti e maa cili jeddi omo tuubane, njaafodaa mo.

Haala goondinal e dowaare

⁵ Nelaʼe 6ee mbii Moobbo oo:

—Beydan min goondinal.

⁶ Iisaa jaabii, wii:

—So goondinal mon famdiriino no ngeeyu buyaage nii, so on mbiino kii doo lekki ruggitoo, daroyoo ley geeci, ki dowaanto on.

⁷ Homo e mon maccudo mum demoowo naa duroowo mum wartata ladde so wiya dum jaamdu mum annii oon wakkati fuu? ⁸ Walaa! A wiyaa mo moyyinane jaamdu, o lanndinoo yalla omo gollane faa jaamaa njaraa. Caggal mum, o jaama kanko duu. Wanaa non worri naa? ⁹ Yalla a yettan maccudo oo saabe wadii ko njamir-daa dum koo? ¹⁰ Onon duu hono non. So on ngadii huunde fuu ko njamire-don, mbiyee: «Min maccoy tan, ko min kaani wadude nii min ngadi.»

No Iisaa selliniri seppaabe sappo

¹¹ Nde Iisaa yahannoo Urusaliima ndee, yaʼbborii hakkunde leyde Samariya e Galili.

¹² O wari faa o naata ngeenndi ngootiri, non

seppaaḅe sappo worḅe peewti mo, ndarii to toowti, ¹³ eewnii, mbii:

—Moobbo Iisaa, yurma min!

¹⁴ Nde o yiinoo ḅe ndee, o wii ḅe:

—Njehee, kolloyee ko'e mon yottinooḅe sadaka ḅee.

E ley yaadu maḅḅe nduu, ḅe cellinaa. ¹⁵ Gooto maḅḅe, nde yiinoo sellii ndee, wirfittii ana yetta Laamḁo e daande toownde. ¹⁶ O diccii yeeso Iisaa, o yetti ḁum. Oon yo Samariyanke. ¹⁷ Iisaa jaḅḅittii, wii:

—Tama wanaa sappo ḅee fuu cellinaama? Hoto njeenayon ḅee nee ngoni? ¹⁸ Walaa miilḁo wirfittaade yetta Laamḁo so wanaa janano oo naa?

¹⁹ Caggal ḁum, o wii gorko oo:

—Imma yaa e laawol maa, sabi goondinal maa danddii ma.

No Laamu Laamḁo wardata

²⁰ Nden Farisa'en ḅee lamndii Iisaa mande Laamu Laamḁo oo warata? O jaabii ḅe, o wii:

—No Laamu Laamḁo wardata nii, yiyataake.

²¹ Fay gooto waawaa wiide omo nii naa omo naa. Anndee, Laamu Laamḁo ana hakkunde mon.

²² Caggal ḁum, o wii taalibaaḅe makko ḅee:

—Wakkati waran mo muuyaton e mum yiide nalaade Bii Nedḁo oo, fay so ḅannde wootere, kaa on njiyataa. ²³ On mbiyete: «Omo too», naa «Omo gaa», pati njehee, pati njokkee ḅe. ²⁴ Sabi no majere foynirta kammu fuu nii, hono non Bii Nedḁo laatortoo ḅannde gartol mum. ²⁵ Kaa ko adii ḁum, ana tilsi o torree torraaji keewḁi, yimḅe oo ḁoo jamaanu tippitoo mo. ²⁶ No wa'unoo e wakkati Nuuhu nii, hono non kasen wa'ata e

ɲalaade Bii Neddo: ²⁷ yimbe ana ɲaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa ɲannde Nuuhu naati laana kaa. Nii ilam tuufaanu dam wari, halkiri 6e fuu. ²⁸ Wa'an hono no wakkati Luudu nii, yimbe ana ɲaama, ana njara, ana cooda, ana cootta, ana ndema, ana maha. ²⁹ Kaa nde Luudu yaltunoo Sodooma ndee, Laamdo tomni yiite e sitti, halki 6e fuu. ³⁰ Hono non ɲannde ɲanngugol Bii Neddo oo duu wa'ata. ³¹ ɲannde nden, mo dum tawi dow bene, tawi kaaki mum ana ley suudu, pati wiya jippanto di. Mo dum tawi gese, pati hoota cuudi. ³² Miccitee jom suudu Luudu oo. ³³ Neddo fuu tewtudo danndude yonki mum, waasan ki, kaa neddo fuu baasudo ki, danndan ki. ³⁴ Mido haalana on: e oon jemma, yimbe didon leldiibe e daddo wooto, gooto mabbe nabete, goddo oo yoppee. ³⁵ Rewbe didon undoo6e, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. [³⁶ *]

³⁷ Taalibaabe 6ee njabbitii, mbii mo:

—Kalfaado, hoto dum wadata?

O wii 6e:

—Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

18

Banndol haala caroowo ooɲiido

¹ Iisaa wadani 6e banndol faa hollita 6e ana tilsi 6e nduumoo e duwaawu, pati 6e njeeboo. ² O wii:

—Caroowo gooto mo hulataa Laamdo, yaagataako fay gooto, ana wonnoo e ngeenndi ngootiri. ³ Debbo mo gorum maayi ana ley ndiin

* **17:36** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 36:Wor6e didon won6e e ngesa goota, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee.

ngeenndi. Ana warannoo e caroowo oo, wiya: «Wallam faa mi hewta goonga hakkunde am e kaɓdo am oo.» ⁴ Caroowo oo deyyinii faa ɓooyi. Kaa saktii o wii hoore makko: «Fay so taweede mi hulataa Laamɗo mi yaagataako fay gooto duu, ⁵ mi wallan debbo oo faa o hewta goonga makko, sabi omo torra kam, yalla omo sukkita noppi am.»

⁶ Caggal ɗum, Iisaa wii:

—On nanii ko caroowo oojiido oo wii naa?

⁷ Laamɗo nee wallataa suɓaaɓe mum wullitotooɓe ɗum jemma e jalooma ɓee fuu faa ɓe kewta goonga maɓɓe naa? Mo jaabantaako ɓe law naa?

⁸ Mido haalana on: o wallan ɓe law. Kaa so Bii Nedɗo waroyii, omo tawa goondinɓe mo e leydi ndii naa?

Bannɗol haala Farisanke e duwaaje

⁹ Yimɓe jogoriiɓe ko'e mum'en yo fooccitiibe, njataaki wobbe, been o wadani ngol bannɗol:

¹⁰ —Worɓe ɗidon naati ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa ngada duwaawu. Gooto oo Farisanke, godɗo oo duwaaje. ¹¹ Farisanke oo darii ana duworo ley ɓernde mum hono nii: «Laamɗo, mi yettirii ma ko mi nanndaali e yimɓe heddiibe ɓee, ɗum woni wuyɓe e oojiibe e jeenoobe, e ko mi nanndaali e oo ɗoo duwaaje koo. ¹² Mido hoora yontere fuu cili ɗiɗi, mido itta jakka e huunde fuu ko keɓu-mi.» ¹³ Duwaaje oo nee darii to toowti, huli fay tiggitaade kammu, jurginii, ana wiya: «Laamɗo yurmam, mi luuttoowo.» ¹⁴ Haya, mido wiya on: oo hooti yo nanngiraado pooccitiido, wanaa oo too. Sabi mawninkiniido fuu leyɗinte, leyɗinkiniido fuu toownete.

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹⁵ Won waddanɓe Iisaa cukaloy keccoy, yalla omo mema koy. Kaa nde taalibaaɓe ɓee njiinoo ɗum ndee, ndarii ana njahoo e yimɓe ɓee. ¹⁶ Non Iisaa noddi taalibaaɓe ɓee, wii ɗum'en:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kaɗee koy, sabi wa'uɓe no makkoy nii ɓee njey Laamu Laamɗo oo. ¹⁷ Miɗo haalana on goonga: mo jaɓiraali Laamu Laamɗo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen!

No Iisaa e gorko arsukunte ngaddi

¹⁸ Gooto e hooreeɓe Yahuudiyankooɓe lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi waɗude faa mi heɓa nguurndam nduumiidam?

¹⁹ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so aɗa noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamɗo. ²⁰ Aɗa anndi ɗii ɗoo sariyaaji: «Pati jeenu, pati jaadu hoore, pati wujuu, pati seeda fenaande, teddin inna maa e baam maa.»*

²¹ Hooreejo oo jaabii mo, wii:

—Miɗo haybi ɗum fuu gila e cukaaku am.

²² Nde Iisaa nanunoo ɗum ndee, wii mo:

—Aɗa jakoraa huunde wootere: soottu ko njogidaa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misikiina'en. Nden, a heɓan jawdi dow kammu. Caggal ɗum, ngaraa, njokka kam.

²³ Kaa nde mo nanunoo ɗum ndee, mo jirɓinii, sabi o arsukunte joldo. ²⁴ Iisaa yeewi mo, wii:

* **18:20** Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁵ Sabi yaɓɓoraade ngelooɓa e wuddere mesalal ɓuri newaade, diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁶ Hettindantooɓe mo ɓee mbii:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁷ Iisaa jaabii:

—Do yimɓe dum laatataako, kaa edum laatoɓo Laamdo.

²⁸ Piyeer jaɓɓitii, wii:

—Minen, min njoppii ko min njogii fuu, min njokkii e maa.

²⁹ O wii ɓe:

—Mido haalana on goonga: neddo fuu joppirɗo galle mum naa jom suudu mum naa sakiraaɓe mum naa saaraaɓe mum naa sukaaɓe mum saabe Laamu Laamdo, ³⁰ heɓan cowe keewɗe e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni, heɓa nguurn-dam nduumiidam e wakkati garoyoowo oo duu.

No Iisaa sapporii nde tatabere maayde mum e wuurtugol mum

³¹ Iisaa noddi taalibaaɓe mum sappo e didon ɓee, wii dum'en:

—Kettinee, eden nii njabbita Urusaliima. Ko annabaaɓe mbinndunoo haala Bii Neddo koo fuu, tabitan. ³² Sabi o wadete e juude heeferɓe, ɓe njaayra mo, ɓe torra mo, ɓe tutta e makko, ³³ ɓe piya mo dorri, ɓe mbara mo. Kaa jalooma tataɓo oo, mo wuurtan.

³⁴ Taalibaaɓe ɓee paamaali haala kaa. Maanaa makka suudanike ɓe, ɓe anndaa ko o yiɗi wiide.

No Iisaa wumtiniri bumdo

³⁵ Nde Iisaa ɓadinoo Yeriko ndee, tawi bumɗo ana joodii sera laawol ngol, ana garbinoo. ³⁶ Oon maati jamaa ana yaɓɓoo, lamndii ko ɗum woni?

³⁷ Be mbii mo:

—Iisaa Nasaraatunke oo ɓettotoo ɗoo.

³⁸ O wulli, o wii:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

³⁹ Ardiibe ɓee ndarii ana njahoo e makko, ana mbiya o deyyinoo. Kaa o ɓeydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁰ Iisaa darii yamiri ɓe ngadda mo e mum. Nde mo ɓadinoo ndee, Iisaa lamndii mo, wii:

⁴¹ —Kodum njid-ɗaa mi wadane?

O wii:

—Moobbo, mi hewta gite am!

⁴² Iisaa wii mo:

—Wumtu, goondinal maa danndii ma.

⁴³ Don e don o wumti, o jokki e mum, omo yetta Laamɗo. Nde yimɓe ɓee njiinoo ɗum ndee, ndarii ana njetta Laamɗo.

19

No Jakayus goondiniri Iisaa

¹ Iisaa naati Yeriko, ana seeka ngeenndi ndii.

² Gorko biyeteɗo Jakayus ana wonnoo ton. O hooreejo duwaane'en, o arsukunte duu. ³ Omo yidunoo yiide Iisaa faa o annda ko woni, kaa o ronkii saabe ɓillondiral, nde wonnoo mo daɓɓo.

⁴ O dogi, o arditii, o ɓabbi lekki ɗo Iisaa yaɓɓortoo ɗoo faa o yiya ɗum. ⁵ Nde Iisaa yottinoo nokku oo ndee, tiggittii, yii mo, wii:

—Jakayus, yaawnu jippa, sabi ana haani mi jip-poo galle maa hannde.

⁶ Jakayus yaawni jippii, jaɓɓorii mo seyo. ⁷ Yiiɓe ɗum ɓee fuu keddii ana ɲurɲurta, ana mbiya:

—O jippanoyike luuttoowo.

⁸ Kaa Jakayus darii yeeso Iisaa, wii:

—Moobbo, mi hokkan feccere jawdi am fuu misikiina'en. So won mo teetu-mi huunde, mi yoban ɗum cowe nay.

⁹ Iisaa wii mo:

—Hannde, kisindam naatii e oo galle, sabi oo duu yo taanii Ibarahiima! ¹⁰ Sabi Bii Neddo warii tewtude majjuɓe faa hisina ɗum'en.

Bannɗol haala mutakal

¹¹ Yimɓe ana ngondi e hettindaade haala Iisaa, faa o fawi hen bannɗol gonngol. Sabi o ɓadike Urusaliima, kasen duu yimɓe miilii Laamu Laamɗo ɓannan jooni temmbu. ¹² O wii:

—Gorko dimo ɗor yehi leydi ngodɗundi faa lamminee, caggal ɗum, warta. ¹³ O noddi kaadime'en makko sappo, o hokki gooto maɓɓe fuu mutakal kanje, o wii ɓe: «Njaagoree faa mi warta.» ¹⁴ Kaa nde wonnoo yimɓe ngeenndi makko njidaa mo, ɓe immini nelaaɓe caggal makko, ɓe mbii: «Min njidaa o laamoo min.» ¹⁵ Nde mo lamminaa so mo warti ndee, mo yamiri mo noddanee kaadime'en ɓe mo halfini jawdi ɓee, faa mo annda ko gooto maɓɓe fuu tinorii e jaagu mum oo. ¹⁶ Arano oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal sappo.» ¹⁷ O wii ɗum: «Golle maa gasii sanne kaadime lobbo. Nde wonnoo a hoolnike e ko famɗi, mi lamminii ma geelle sappo.» ¹⁸ Didaɓo oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike

mutakal joy.» ¹⁹ O wii: «Aan duu, mi lamminii ma geelle joy.» ²⁰ Caggal dum, goddo kasen wari, wii: «Kalfaado, annii mutakal maa, mi piḅunoodo ngal e fetalaare ²¹ sabi mido hule. Sabi a gorko naadudo, ada ḅama ko a resaali, ada hetta do a aawaali.» ²² O wii dum: «Dara! Haalaaaji maa jaati cariran-maa-mi, aan kaadime laaliido. Ada anndi mi gorko naadudo, mi ḅaman ko mi resaali, mi hettan do mi aawaali. ²³ Ko saabii so a wadaali jawdi am ndii e ley banki, yalla ana daja ko keḅu-mi hen so mi wartoyii?» ²⁴ Caggal dum, kalfaado oo wii kaadime'en mum ḅee: «Teetee mo mutakal ngal, ndokkon ngal jogiido mutakal sappo oo.» ²⁵ Be mbii mo: «Kalfaado, kanko, omo jogii mutakal sappo.» ²⁶ O wii: «Mido haalana on, jogiido fuu beydante, kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetete. ²⁷ Kaa wayḅe am ḅe njidaa mi laamoo dum'en ḅee, ngaddee ḅe doo, mbaron ḅe yeeso am.»

No Iisaa naatiri Urusaliima

²⁸ Nde Iisaa tilinoo haalde dum ndee, ardi wobbḅe ḅee, ḅabbiti fa'i Urusaliima. ²⁹ Nde o ḅadinoo Baytifaaji e Baytaniya hedde waamnde haayre wiyeteende Jaytun, o neli taalibaaḅe makko didon, ³⁰ o wii ḅe:

—Njehee, naatoyee e ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, on tawan mola ndakiiwa nga fay gooto waddaaki abada ana haḅḅii. Kumton nga, ngadon nga doo. ³¹ So won biido on, «Ko saabii so odon kumta nga?» mbiyon dum hono nii: «Moobbo ana haajaa nga.»

³² Nelaabe 6ee njehi, tawri no o wiiri dum'en nii.
³³ E ley humtugol ma66e mola ngaa, jey6e mola ngaa 6ee mbii:

—Ko kumtirton mola ngaa?

³⁴ Be njaabii, 6e mbii:

—Moobbo ana haajaa nga.

³⁵ Nii 6e na6ani Iisaa mola ngaa, 6e njappi e magga saayaaji ma66e, o waddii. ³⁶ No o yaarata nii, 6e mbeerti saayaaji ma66e dow laawol ngol.
³⁷ Nde o faandii Urusaliima ndee, hedde jipporde waamnde haayre wiyeteende Jaytun, tawi taalibaa6e 6ee fuu ana keewi seyo, ndarii ana njetta Laamdo e daande toownde, saabe deental kaayde de 6e njiinoo dee. ³⁸ E6e mbiya:

—Barke woodanii kaananke gardoowo e dow innde Joomiraado!* Jam dow kammu. Teddeengal woodanii Laamdo Toowdo!

³⁹ Yoga e Farisa'en tawaa6e e jamaa oo 6ee mbii mo:

—Moobbo, haja taalibaa6e maa 6ee!

⁴⁰ O jaabii 6e, o wii:

—Mido haalana on, so kam6e 6e ndeyyii, kaaye dee ngattata wullude!

No Iisaa woyirani Urusaliima

⁴¹ Nde o 6adinoo, so o yii ngeenndi ndii ndee, o woyi ndi, ⁴² o wii:

—So aan duu, ada anndunoo hannde ko hokkete jam...! Kaa jooni, dum suudaama e gite maa.

⁴³ Nalaade ngaran nde way6e maa moyyinta cuudorde, pile, bille, ⁴⁴ ngurjine, kalke aan e bi66e maa fuu. Be njoppataa e maa fay haayre wootere

* **19:38** Jabuura 118.26

ana fawii dow wonnde, sabi a annditaali wakkati mo Laamdo wari faabaade ma oo.

No Iisaa ribbiri jaagotoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴⁵ Caggal dum, o naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba jaagotoobe, ⁴⁶ omo wiya dum'en:

—Ana winndii: «Suudu am laatoto rewruudu Laamdo»,[†] kaa onon, on ngadii ndu suudorde yanoobe.

⁴⁷ Iisaa ana waajoo jannnde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya e mawbe lepol ngol bee ana ndaara no masinbinira mo, ⁴⁸ kaa be ndonkii hebude laawol, sabi yimbe bee ana ngattani haalaaji makko dii hakkille faa sanne.

20

Do yamiroore golle Iisaa iwri

¹ Nannde wootere Iisaa ana janngina yimbe ley daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu. E ley no o jannginirta be Kabaaru Lobbo oo nii, mawbe bee e hooreebe yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya ngari e makko, ² mbii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngollaa dum?

³ Iisaa jaabii be, wii:

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoomi on. Njaabo-don kam dum: ⁴ lootogal batisi-maYaayaa ngal, to Laamdo iwri naa to yimbe?

⁵ Be ndawridi hakkunde ma66e, be mbii:

[†] **19:46** Esaaya 56.7; Yereimiya 7.11

—So en mbii to Laamdo, o wiyan: «Ndenoo ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ⁶ Kaa so en mbii «yimbe», jamaa oo wedoto en kaaye, sabi be fuu ebe tayori Yaayaa yo annabaajo.

⁷ Non be njaabii be anndaa to lootogal batisima Yaayaa iwri. ⁸ Iisaa wii be:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Bannadol haala remooƙe bonƙe

⁹ Iisaa fuddi haalande yimbe ngol bannadol, wii:

—Neddo gooto tuti ngesa peguuje, hasiri nga remooƙe, dawi. O ƙooƙi e dawol makko ngol. ¹⁰ Nde tebugol yottinoo, o neli golloowo makko to remooƙe ƙee too, be ngaddanoya mo ngedu makko e ƙiƙƙe peguuje dee. Kaa remooƙe ƙee pii nelaado oo, mbirfini dum juude teete. ¹¹ O neli e maƙƙe golloowo goddo, be pii oon duu, be koyni dum, be mbirfini dum juude teete. ¹² O neli kasen golloowo tataƙo, be mbarmini oon, be ndibbi dum. ¹³ E oon wakkati, jom ngesa oo wii: «Hono ngadan-mi? Ooho, mi nelan ƙiyam gorƙo korsudo oo, yaama be njaagoo mo!» ¹⁴ Kaa nde remooƙe ƙee njiinoo ƙidƙo oo ndee, mbiyondiri hakkunde mum'en: «Oo woni donoowo mo, mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaa!» ¹⁵ Be mbedii mo to caggal ngesa too, be mbari mo. Jooni nee, hono jom ngesa oo waddata e maƙƙe? ¹⁶ O waran, o halka remooƙe ƙee, o hasira ngesa ngaa woƙƙe.

Nde yimbe ƙee nannoo dum ndee, mbii:

—Pati hono majjum laato!

¹⁷ Iisaa yeewi be, wii:

—Ndennoo, kodum woni maanaa ko winndii koo:

«Haayre nde mahoobe bee tippitii ndee, kajum laatii haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii?»*

¹⁸ Neddo fuu caamdo e nden haayre, helan. Neddo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

¹⁹ Dunkee'en Sariya e hooreebe yottinoobe sadaka paamii banndol ngol e mum'en fewti. Be njidiino nanngude mo don e don, kaa be kulii yimbe.

Haala yobugol lampo

²⁰ Dunkee'en Sariya e hooreebe yottinoobe sadaka ngattani Iisaa hakkille, neli horoobe nanndinkiniibe e moyyuube, yalla ana keba e haala makko laawol, ngada mo e juude goforneer laamiido leydi ndii oo, sara dum. ²¹ Been lamndii mo:

—Moobbo, miden anndi ko kaalataa koo e ko mbaajoto-daa koo yo goonga, miden anndi a burdintaa yimbe, ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga. ²² Minen nee, ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki?

²³ Nde wonnoo o faamii hiila maabe kaa, o wii be:

²⁴ —Kollee kam mbuudu cardi! Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii:

—Kaananke Roma.

²⁵ Caggal dum, o wii be:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

* **20:17** Jabuura 118.22

²⁶ Be ndonki heɓude laawol e ko mo haalata yeeso yimɓe koo, jaabu makko oo haaynii ɓe, ɓe ndeyyinii.

Haala immitagol maayɓe

²⁷ Yoga e waalde Saduki'en ngari e Iisaa. Kamɓe ngoni fennuɓe immital. Be lamndii mo, ɓe mbii:

²⁸ —Moobbo, Muusaa yamirii en, so neddo ɓamii debbo, maayii, heɓaali ɓiddo, miɗum naa mawnum ɓamta debbo oo, yalla ana heɓana maaydo oo ɓeyngu. ²⁹ Wadiino e ɓettaade rimdaaɓe njeddon. Arano oo ɓami debbo, maayi, heɓaali ɓiddo. ³⁰ Didabo oo ɓamti debbo oo, maayi, ³¹ tataɓo oo jokki hen. Hono nii njeddon ɓee fuu ɓamiri mo, dalaali ɓiddo. ³² Caggal maɓɓe ɓe fuu, debbo oo duu maayi. ³³ Ndennoo, ɗannde immital, homo e maɓɓe debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi ɓe njeddon fuu ɓe ɓamiino mo.

³⁴ Iisaa jaabii ɓe, wii:

—Yimɓe oo jamaanu ana ɓama, ana ɓamee. ³⁵ Kaa haandinaaɓe e nguurndam janngo, kaɗum e immitagol ɓee, ɓamataa, ɓamataake, ³⁶ sabi ɓe mbaawaa maayde kasen. Be laatoto no malaa'ika'en nii, ɓe ɓiɓɓe Laamdo, sabi ɓe immitike e maayde. ³⁷ Kaa ko maayɓe immitoto koo, fay Muusaa sappike dum e ley haala wuutuure. Sabi ton o noddiri Joomiraado oo «Laamdo Ibarahiima e Laamdo Isiyaaka e Laamdo Yaakuuba.»† ³⁸ Laamdo yo Laamdo wuurɓe, wanaa

† **20:37** Pergu 3.6

Laamdo maaybe.‡ Sabi banngal makko yimbe fuu yo wuurbe!

³⁹ Yoga e dunkee'en Sariya mbii:

—Moobbo, a haalii goonga.

⁴⁰ Caggal dum, be cuusaali lamndaade mo fay huunde.

Kabaaru Almasihu e Daawuuda

⁴¹ Iisaa wii be:

—Hono be mbaawiri wiide Almasihu yo taanii Daawuuda? ⁴² Daawuuda e hoore mum wii e ley dewtere mum Jabuura:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda naamo am,

⁴³ faa mi wada nja66aa waybe maa.»§

⁴⁴ Daawuuda «Joomam» noddirta mo, ndennoo, hono mo laatortoo taanum tan?

No Iisaa feliri dunkee'en Sariya

⁴⁵ Nde wonnoo yimbe be fuu ana kettindanoo mo, o wii taalibaa6e makko be:

⁴⁶ —Ndeentee e dunkee'en Sariya yidube yiiloraade saayaaji mawdi e jowteede ley luumooji, foodantoo6e joolle burde teddude e ley cuudi baajordi e ley yanngeeji fuu. ⁴⁷ Ebe teeta cuudi rewbe talka'en be worbe mum'en maayi, ebe njuutina duwaawuuji ma66e faa be nanndinkinoo e moyyu6e. Kambe, jukkungo naawngo burata jippineede e ma66e.

‡ **20:38** Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko 6ooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo ma66e koo, holli e6e nguuri. § **20:43** Jabuura 110.1

21

Haala sadaka burdo moyyude

¹ Iisaa hunci gite, yii arsukunte'en ana ngada sadakaaji mum'en e keesu sadaka oo. ² Mo yii debbo misikiino mo gorum maayi, kaɗum duu ana wada hen buudi diɗi. ³ E ley dum, o wii:

—Miɗo haalana on goonga: oo debbo misikiino, ko o wadi e ley keesu oo koo, ɓuri ko ɓee too fuu ngadi hen koo. ⁴ Sabi ɓe fuu, ko bonnantaa ɓe huunde tan ɓe ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o wuurda koo fuu.

Haala taagumansaji kollooji timmoode aduna

⁵ Won yooɗaɓe ana kaala haala Suudu Dewal Mawndu nduu, no ndu ɗardɗiniraa kaaye e kulle cakkaade. Nden Iisaa wii:

⁶ —Ko njiyaton koo, wakkati waran nde fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

⁷ Be lamndii mo, ɓe mbii:

—Moobbo, humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudde dee fuu?

⁸ O wii:

—Ndeentee pati on yonɗe. Heewɓe ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko», «Wakkati oo ɓadike». Pati njokkee ɓe. ⁹ So on nanii golowole e murtereeji, pati kulee. Ana tilsi dum wada tafon, kaa dum wanaa timmoode don e don.

¹⁰ O jokki wiide:

—Leɗol haɓan e leɗol, laamu haɓan e laamu,
¹¹ dimmbande leydi mawde e yobereeeji ngadan, ɗawuuji bondi ngaran e nokkuuje yooɗaɗe, kulle

kulbiniide e taagumansaaji mawđi banngan dow kammu. ¹² Kaa gila dum fuu dum wadaali, yimbe nanngan on, torra on cara on ley cuudi baajordi, mbede-don e kasu, nabe-don yeeso kaanankooŋe e saroobe saabe am. ¹³ Dum hokkan on seettanaade kam. ¹⁴ Piŋee anniya e berde mon mbaason landinanaade no ndanndirton ko'e mon, ¹⁵ sabi mi hokkan on waawde haala, mi hokkan on hakki-lantaaku ko waybe mon bee fuu mbaawaa salaade naa yeddude. ¹⁶ Saaraabe mon e sakiraaŋe mon e koreeji mon e gidiraaŋe mon, kaŋum'en njamm-botoo on, mbara yoga e mon. ¹⁷ Yimbe fuu mbaŋan on saabe am, ¹⁸ kaa fay leembol ko'e mon maj-jataa. ¹⁹ Mupal mon ndanndirton yonkiiji mon.

No Urusaliima halkirtee e no Bii Neddo oo wartirta

²⁰ —Nde njii-don Urusaliima ana filaa konuuji fuu, anndee helde mum badike. ²¹ Oon wakkati, be dum tawi Yahuudiya fuu, yo ndogu peewa baamle kaaye, be dum tawi e ley ngeenndi ndii fuu, yo njaltu e mayri, tawaaŋe ladde duu, pati naattu ngeenndi ndii. ²² Sabi deen jalaade yo jalaade yobtagol, faa ko winndii koo fuu tabita. ²³ Bone woodanii haamili'en e muyninooŋe ley deen jalaade! Sabi torraaji mawđi njanan e leydi ndii, jukkungo jippoo e lepol ngol. ²⁴ Be cam-minirte kaafaawi, be nanngée, be nabe hakkunde heeferbe. Been ndippan e Urusaliima faa nde wakkati mum'en timmi.

²⁵ Taagumansaaji ngadan e naange e lewru e koode. Kulol wadan e leydi ndii, faa leŋi dii fuu mbemmbee saabe dillere geeci e bempeeje mum.

²⁶ Yimbe modoto saabe kulol so miilike albalaawu

jippotoodo e aduna oo, sabi fay kulle gonde dow kammu dee ndimmboto. ²⁷ E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyete, ana wara e duule, ana warda baawde e teddeengal manngal. ²⁸ Onon, so dum fuddii wadude, ceyo-don, njoonndoro-don sootti-teede mon badike.

Banndol haala ibbe

²⁹ Caggal dum, o haalani be ngol banndol:

—Taykitee ibbe e ledde godde dee fuu. ³⁰ So on njii de mbillitii, odon anndi onon e ko'e mon, ndunngu badike. ³¹ Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, anndee Laamu Laamdo oo badike. ³² Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa, tawee kudde dee fuu ngadaali. ³³ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

Haala jeertanagol gartol Almasiihu

³⁴ —Ndeenee ko'e mon pati berde mon metta, so kebbinoro-don yaraawo faa cigiron, so cunlanon aduna, so nannde gartol Almasiihu ndee juhira on ³⁵ no piccal nii. Sabi ende wara dow yimbe aduna fuu. ³⁶ Ndennoo, njeerto-don wakkati fuu, nduwo-don, yalla odon keba dadude e deen kulle gadooje fuu, mbaawon daraade yeeso Bii Neddo oo.

³⁷ Nalooma, Iisaa ana waajoo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, jemma, o yaltan, o waaloya dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun. ³⁸ Yimbe fuu ana immoo, ana njaha to Suudu Dewal Mawndu too gila beetee kecco faa kettindanoo mo.

22

No hooreeḅe ndawriri faa nannga Iisaa

¹ Wakkati iidi mo buuru yuufinaaka biyeteedo Paska oo ḅadike. ² Hooreeḅe yottinooḅe sadaka e dunkee'en Sariya ḅee ana tewta no mbarda Iisaa, kaa eḅe kula yimḅe ḅee.

³ Nden Ibiliisa naati e Yahuuda annditirteedo Isikariyota, jeyaado e sappo e didon ḅee. ⁴ Yahuuda yehi haaldoyi e hooreeḅe yottinooḅe sadaka e hay-booḅe Suudu Dewal Mawndu nduu no o wadira Iisaa e juude mum'en. ⁵ Be ceyii, ḅe podani mo ḅe njeenan mo kaalisi. ⁶ O jaḅi, omo fiya dabare no o jambortoo Iisaa tawa yimḅe ḅee kumpitaaki.

Haala lanndinanaade hiraande iidi Paska

⁷ Iidi mo buuru yuufinaaka, nde ḅe mboownoo hirsude jawdi Paska ndee, yottii. ⁸ Nden Iisaa neli Piyeer e Yuhanna, wii ḅum'en:

—Njehee lanndinaneen en hiraande iidi Paska faa naamen.

⁹ Be lamndii mo:

—Hoto njid-ḅaa min lanndinoyoo nde?

¹⁰ O wii ḅe:

—Yeewee, so on naatii ngeenndi ndii, on kawran ton e gorko, ana roondii mbulku ndiyam. Njok-kee e makko faa e galle ḅo mo naatata ḅoo, ¹¹ mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu naamdata e taalibaaḅe mum ḅee hiraande iidi Paska?» ¹² O hollan on sooro manngo paraango, ton lanndinanto-don en ḅum.

¹³ Be njehi, ḅe tawri hono no o wii ḅe nii, ḅe lanndinii hiraande Paska ndee.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaaḅe mum hiraande iidi Paska

¹⁴ Nde wakkati oo yottinoo ndee, o joodii kanko e sappo e didon bee. ¹⁵ O wii be:

—Mido yidi jaamdude e mon sanne hiraande Paska ndee, gila mi torraaka. ¹⁶ Sabi mido wiya on: mi hiirtataako nde kasen faa jannnde nde nde tabiti ley Laamu Laamdo.

¹⁷ O bami horde, o yetti Laamdo, o wii:

—Nanngee dum, peccee dum e hakkunde mon ¹⁸ sabi mido wiya on: mi yarataa peguujam kasen faa nde Laamu Laamdo waroyi.

¹⁹ Kasen, o bami buuru, o yetti Laamdo, o helti, o hokki be, o wii:

—Dum yo terde am cakkiraade kammari mon, ngadee dum faa miccito-don kam.

²⁰ Hono non duu, nde be tilii hiraande ndee, o bami horde peguujam, o hokki be, o wii:

—Ndee doo horde woni aadi keyri. Aadi ndii tabintiniraama yiyam am njupportoodam saabe mon. ²¹ Kaa jammbootodo kam oo ana jaamda e am e la'al gootal. ²² Waajibi Bii Neddo dalira aduna no fodiranaa nii. Kaa bone woodanii jammbootodo mo oo!

²³ Hedde ebe lamndondira hakkunde ma66e homo e ma66e gollata oo golle.

No Iisaa waynorii taalibaabe mum bee

²⁴ Nii taalibaabe bee ndarii ana njeddondira hakkunde mum'en homo buri teddude. ²⁵ Iisaa wii be:

—Kaanankoo6e ana ndonna laamu mum'en dow leji mum'en. Jom'en doole e ma66e bee duu ana njidi noddireede sooninkoo6e. ²⁶ Kaa onon, wanaa non dum laatortoo hakkunde mon. Ko kaan-don laataade dee, burdo teddude e mon yo

laato hono cukalel, ardiido laato hono golloowo. ²⁷ Homo buri teddude, joodiido faa jaama naa battinoowo jaamdu? Wanaa jaamoowo oo naa? Kaa miin, mido wa'i hakkunde mon no battinoowo jaamdu nii.

²⁸ Onon ngoni wondube e am e ley ko koro am ittete koo fuu. ²⁹ Kammari dum, miin duu, mi hokkii on laamu no Baabiraado am hokkiri kam laamu nii, ³⁰ faa jaamden, njarden e la'al am ley laamu am, njoodo-don e dow joodorde kaanankooobe, caron cuudi baaba Israa'iila sappo e didi dii.

³¹ Simon, Simon, Ibiliisa jaagike faa seda on no alkama sedirtee nii. ³² Kaa mi jaaganike ma pati goondinal maa mursee. Aan, so a wartii e am, ngadaa e sakiraaobe maa bee semmbe.

³³ Piyeer wii mo:

—Kalfaado, mi lanndinike naabeede e maa kasu e wardeede e maa!

³⁴ Kaa Iisaa wii:

—Piyeer, mido haalane: fade ndontoori jogginge hannde a wiyan a anndaa kam cili tati.

³⁵ O wii be kasen:

—Nde nelunoo-mi on rafi dangga e mbasu e pade, won ko naki on naa?

Be mbii:

—Walaa!

³⁶ O wii be:

—Jooni kaa, jogiido dangga bama, jogiido mbasu nabora, mo walaa kaafaawi, sootta saaya mum sooda ngooti. ³⁷ Sabi ana winndii mi hiisodete e bonobe.* Mido wiya on: ana tilsi dum hewtoo kam. Ko cappanaa-mi koo fuu goondan.

* 22:37 Esaaya 53.12

³⁸ Be mbii:

—Kalfaado, kaafaaje didi annii!

O wii 6e:

—Heyii!

No Iisaa naagorii Laamdo dow waamnde haayre Jaytun

³⁹ Iisaa yalti, fa'i waamnde haayre wiyeteende Jaytun no o woowiri nii. Taalibaa6e makko 6ee njokki e makko. ⁴⁰ Nde o yottinoo ndee, o wii 6e:

—Nduwee pati on ceyte.

⁴¹ Caggal dum, o toowtiri 6e ko waarata e wedannde haayre, o diccii, omo duwoo, ⁴² omo wiya:

—Baaba, so a muuyii, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laatoo sago am, laatoo sago maa aan!

⁴³ Oon wakkati fuu, malaa'ika iwru6o dow kammu 6anngani mo, hokki mo semmbe. ⁴⁴ O ruubi faa walaa seese, o 6eydii tekkinde duwaawu makko, nguli makko ana to66a e leydi no to66e yiiyam nii. ⁴⁵ Nde o tili duwaade ndee, o wirfitii e taalibaa6e makko 6ee, o tawi e6e daanii saabe terde baatude. ⁴⁶ O wii 6e:

—Kodum daanoto-don? Immee nduwo-don, pati on ceyte!

No Iisaa nanngiraa

⁴⁷ Omo e haala kaa faa jamaa wari. Biyeteedo Yahuuda, gooto e sappo e didon 6ee, ardii 6e. Yahuuda 6attitii Iisaa faa buuccoo dum. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Yahuuda, buccaango njamborto-daa Bii Neddo oo naa?

⁴⁹ Nde wondube e Iisaa 6ee njii ko wadata koo ndee, mbii:

—Kalfaado, min coppa 6e kaafaaje naa?

⁵⁰ Non gooto ma66e soppo golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum jaamuru. ⁵¹ Iisaa jaabii, wii:

—Daldee nii!

O memi nowru kaadime oo, o sellini dum. ⁵² Iisaa haalani war6e nanngude dum 6ee, maw6e 6ee e hooree6e yottinoo6e sadaka e hayboo6e Suudu Dewal Mawndu 6ee, wii:

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janoowo? ⁵³ Nannde fuu mido wondunoo e mon ley Suudu Dewal Mawndu nduu, on pawaali e am junngo. Kaa jooni yo wakkati mon, jooni yo wakkati mo nimre laamotoo.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁵⁴ Be nanngi Iisaa, 6e ngusi dum faa ley galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde ma66e. ⁵⁵ Yiite hu66anooma hakkunde daalaare galle oo, Piyeer wari jooddii e joodii6e ton 6ee. ⁵⁶ Kordo gooto yii omo fewti e fooyre ndee, taykitii mo faa gasi, wii:

—Oo duu e makko wondunoo.

⁵⁷ Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Banndam debbo, mi anndaa mo fey.

⁵⁸ Nde 6ooynoo seeda, goddo yii mo, wii:

—Aan duu e ma66e njeye-daa!

Piyeer wii oon:

—Gido, mi jeyaaka e ma66e!

⁵⁹ Faa wadi leer caggal mum, goddo kasen immini haala kaa, wii:

—Tayoral, kanko duu omo wondunoo e makko, sabi o Galilinke.

⁶⁰ Piyeer jaabii, wii:

—Gido, mi faamataa ko kaalataa koo!

O tilaaki haalde, faa ndontoori joggini. ⁶¹ Nden Iisaa yeecitii, yeewi Piyeer. Non Piyeer miccitii konngol ngol Iisaa haalannoo dum ngol: «Faa ndontoori jogginde hannde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» ⁶² O yalti sella, o darii omo woya faa omo heppiya.

No mawbe diina cariri Iisaa

⁶³ Yimbe nanngube Iisaa bee ndarii ana njaayra dum, ana piya dum. ⁶⁴ Be cuddi yeeso makko, ebe lamndoo mo, ebe mbiya:

—Annditin homo fii maa!

⁶⁵ Hedde ebe mbiya mo bihiile bonde.

⁶⁶ Nde weetunoo ndee, waalde Saahii6e ndee hawriti, dum woni mawbe lejol ngol e hooree6e yottino6e sadaka e dunkee'en Sariya. Iisaa wad-daa yeeso ma66e. ⁶⁷ Be mbii dum:

—So aan woni Almasiihu oo, haalan min.

O wii 6e:

—Fay so mi wii on non, on njaabataa. ⁶⁸ So mi lamndike on duu, on njaabataako. ⁶⁹ Kaa gila jooni, Bii Neddo oo joodoyto jaamo Laamdo, Jom Baawde oo.

⁷⁰ Be fuu 6e mbii:

—Ndennoo a Bii Laamdo naa?

O wii 6e:

—No mbii-don nii.

⁷¹ Be mbii:

—En kaajaaka seedee hankasen, nde wonnoo o haaldii hunduko makko, en fuu en nanii!

23

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹ Caggal d̄um, waalde Saahiiḅe ndee fuu immii, naḅi Iisaa to Pilaatu goforneer oo. ² Be ndarii eḅe ngullanoo mo, eḅe mbiya:

—Min tawii oo ana jirkita lejol amen, ana hada d̄um yobude kaananke Roma oo lampo, ana wiya hoore mum yo Almasiihu, d̄um woni kaananke.

³ Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankooḅe oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

⁴ Pilaatu jabḅitii, wii hooreeḅe yottinooḅe sadaka e jamaa oo fuu:

—Mi yiyaali e makko daliili fuu ko jukkata mo.

⁵ Kaa ḅe cattini e haala maḅḅe faa sanne, eḅe mbiya:

—Ko o waajotoo koo ana murtina yimḅe ley leydi Yahuudiya fuu, gila Galili to o fuddiri too faa d̄oo.

⁶ Nde Pilaatu nanunoo d̄um ndee, lamndii yalla o Galilinke naa? ⁷ O faami Iisaa e laamu Hirudus iwata, o neldi d̄um Hirudus. Sabi e ley den jalaade tawi Hirudus ana Urusaliima. ⁸ Nde Hirudus yii Iisaa ndee, weltii hen sanne, sabi ḅooyii omo yidi yiide d̄um saabe ko mo nannoo e mum koo. Kasen duu omo yeloo yiide d̄um ana wada kaayde. ⁹ O lamndii d̄um lamndi keewdi, kaa Iisaa jaabaaki fay huunde. ¹⁰ Hooreeḅe yottinooḅe sadaka e dunkee'en Sariya ndarii don, ana ngullanoo mo ko mbaawi fuu. ¹¹ Hirudus duu hoyni mo, jaayri mo, kajum e sordaasi'en mum, ḅoorni mo saaya lobba, neltiri mo Pilaatu. ¹² Nannde mum Pilaatu e Hirudus laatii gidiraabe, arannde ḅe hon-nondirnooḅe.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

¹³ Pilaatu noddi hooreeፎe yottinooፎe sadaka e mawፎe ፎee e yimፎe fuu, ¹⁴ wii ፊum'en:

—On ngaddanii kam oo nedፊo jirkitoowo yimፎe. Mi lamndike mo yeeso mon, kaa ko ngullaniri-don mo koo fuu, mi yiyaali hen daliili ko jukkata mo. ¹⁵ Hirudus duu yiyaali e makko fay huunde, sabi o neltirii en mo. Anndee, oo gorko wadaali fay huunde ko warata ፊum. ¹⁶ Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo. [¹⁷*]

¹⁸ Be fuu ፎe ngullidi daande wootere, ፎe mbii:

—War mo, njoppitanaa min Barabas!

¹⁹ Barabas nee yo uddiranooፊo kasu saabe murtere wadunoonde e ngeenndi ndii, e saabe war-hoore. ²⁰ Pilaatu haaldi e maፊፎe cilol ፊiፊaፊol dow yidude yoppitinde Iisaa, ²¹ kaa ፎe ndarii eፎe ngulla, eፎe mbiya:

—Tontu mo! Tontu mo e leggal bardugal!

²² Pilaatu wii ፎe tataፊol:

—Kodum o wadi ko boni? Mi yiyaali e makko daliili fuu ko haani warde mo! Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo.

²³ Kaa ፎe ፎeydii wullude gullaali mawፊi, eፎe mbiya o tontee. Gullaali maፊፎe ፊii njaalii Pilaatu, ²⁴ o fellisi wadande ፎe ko ፎe jaagii koo. ²⁵ O yoppitani ፎe mo ፎe jaagii yoppitee oo, oon yo uddiranooፊo kasu saabe murtere e war-hoore. Kaa Iisaa, o wadi ፊum e juude maፊፎe, faa ፎe ngada ፊum ko weli ፎe.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

* **23:17** E dereeji ፎooyፊi ፊii, yoga ana ፎeyda aaya 17:Nde wonnoo ana tilsi e Pilaatu iidi Paska fuu yoppitana ፎe kasunke gooto.

²⁶ Nde 6e nabata mo ndee, 6e nanngi gorko Sireenanke biyeteedo Simon, iwruɗo ley ladde. Be mbakkini ɗum leggal bardugal ngal faa jokka e caggal Iisaa. ²⁷ Yimbe heewbe njokki hen. Rewbe duu ana hakkunde maɓbe, ana mboya no ɗum foti mettude ɗum'en. ²⁸ Iisaa yeecitii rewbe 6ee, wii ɗum'en:

—Rewbe Urusaliima, pati mboyee kam, mboyee ko'e mon e ɓiɓbe mon! ²⁹ Sabi jalaade ngaran nde yimbe mbiyata: «Rewbe rimarbe e deedi ɗi caawaali abada e endi ɗi muyninaali, mbelii hoore!» ³⁰ Nden, yimbe mbiyan baamle kaaye caama dow mum'en, mbiya tule cudda ɗum'en. ³¹ Sabi so 6e ngadii nii gila caɓal ngal keccal, hono laatotoo so ngal yoorii?

³² Be naɓidi e Iisaa yimbe ɗiɗon yanoobe. Been duu yo wareteebe. ³³ Nde 6e njottinoo nokku biyeteedo Laalagal Hoore ndee, 6e tonti mo e leggal bardugal, kanko e yanoobe ɗiɗon 6ee, gooto jaamo makko, godɗo oo nano makko. ³⁴ O wii:

—Baaba, yaafa 6e sabi 6e anndaa ko 6e ngadata.

Nii 6e pecciri kaddule makko urwa. ³⁵ Yimbe ndarii ɗon ana yeewa. Hooreebe 6ee duu ndarii ana njaayra mo, ana mbiya:

—O biltii woɓbe, o bilta hoore makko so o Almasiihu, Cuɓaado Laamɗo oo!

³⁶ Sordaasi'en 6ee duu njaayri mo, ngaddani mo biineegiri, ³⁷ ana mbiya:

—So aan woni kaananke Yahuudiyankooɓe oo, biltu hoore maa!

³⁸ Tawi ana winndii e tiimɗe hoore makko: OO YO KAAANANKE YAHUUDIYANKOOBE.

³⁹ Gooto e yanoobe didon tontidaabe e makko bee ana niya mo, ana wiya:

—Wanaa aan woni Almasiihu naa? Biltu hoore maa, mbiltaa min minen duu!

⁴⁰ Kaa goddo oo jahii e oo too, wii:

—A hulataa Laamdo naa? Aan e makko fuu, on potu jukkungo. ⁴¹ Enen, en kebii ko kaandu-den, jukkeede men yo goonga jaati, sabi ko ngollu-den tan njobete-den. Kaa kanko, o wadaali fay huunde ko dagaaki.

⁴² Caggal dum, o wii:

—Iisaa, miccito-daa kam so a laatitike kaananke.

⁴³ Iisaa wii mo:

—Mido haalane goonga: hannde jaati a wondoyan e am ley alijenne.

Haala maayde Iisaa

⁴⁴ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide, ⁴⁵ naange ni66i, heedoode faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii, laatii taye didi. ⁴⁶ Iisaa wulli wullaango manngo, wii:

—Baaba, mi tummbii yonki am kii e junngo maa.

O haali dum tan, o dali aduna. ⁴⁷ Nde hooreejo sordaasi'en oo yii ko wadi koo ndee, yetti Laamdo, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo poocciido!

⁴⁸ Jamaa garnoodo yeewde oo fuu, nde yiinoo ko wadi koo ndee, wirfitii terde mum ana mbaati.

⁴⁹ Kaa anndube mo bee fuu, ndarii to toowti ana yeewa. Rewbe jokkunooobe e makko gila leydi Galili bee ana e mabbe.

No tew Iisaa wadira e yanaande

⁵⁰⁻⁵¹ Gorko gooto ana jeyaa e waalde Saahii6e ndee, ana wiye Yuusufu. O iwa Arimatiya, ngootiri e geelle leydi Yahuudiya. O gorko moyyo, poocciido, omo doomunoo banngugol Laamu Laamdo oo. O tawdaaka e waalde Saahii6e ndee haala e golle. ⁵² O yehi to Pilaatu, o ndaardi dum tew Iisaa, ⁵³ o jippini dum leggal bardugal ngal, o fiili dum e kasanke, o watti dum e yanaande asaande ley haayre, do fay gooto meedaali watteede. ⁵⁴ Dum hawri e janne lanndinal tawi jalaande fowteteende badike fuddude.

⁵⁵ Rew6e wondunoobe e Iisaa gila Galili 6ee njokki e Yuusufu, njii yanaande ndee e no o wat-tiraa ley mayre, ⁵⁶ kooti, moyyinoyi nebameeji uurooji.

Caggal dum, 6e powti jalaande fowteteende no yamiroore ndee wiiri nii.

24

No Iisaa immintiniraa

¹ Beete law janne alan, 6e pahi to yanaande too, tawi 6e naborii nebameeji uurooji di 6e moyyinoo ddi. ² Be tawi haayre ndee tallitaama, ittaama e damal yanaande ndee, ³ kaa nde 6e naatunoo ndee, 6e tawaali ton tew Iisaa, Moobbo oo. ⁴ E ley no hakkille ma66e jirkitorii nii, wor6e didon ndarii yeeso ma66e, ana 6oornii kaddule jalbooje. ⁵ Nii kulol nanngi 6e, 6e tuggi tiide ma66e e leydi. Oon wakkati wor6e 6ee mbii 6e:

—Ko saabii so odon tewta guurdo hakkunde maay6e? ⁶ O walaa doo, o immitike. Miccitee ko o haalannoo on leydi Galili koo ⁷ nde o wii: «Ana

tilsi Bii Neddo oo wadee e juude luuttoobe, tontee e leggal bardugal, immitoo jannde tatabere.»

⁸ Nii 6e miccitii haala Iisaa kaa. ⁹ Be iwi to yanaande too, 6e mbirfitii 6e kaalanoyi dum sappo e go'o 6ee e wobble 6ee fuu. ¹⁰ Been rewbe ngonni: Mariyama mo Magdala e Yowanna e Mariyama inna Yaakuuba. Kambe e rewbe wondunoobe e mabbe 6ee kaalani dum nelaabe 6ee. ¹¹ Nelaabe 6ee njogorii haala mabbe kaa yo meere, calii goondinde 6e, ¹² kaa Piyeer immii, dogani yanaande ndee. Nde o yuurninoo ndee, kasanke oo tan o yii. Caggal dum, o hooti galle mabbe, o bemmbaado saabe ko wadi koo.

No Iisaa banngirani taalibaabe mum didon dow laawol Emmayus

¹³ E oon jalooma jaati, didon e taalibaabe 6ee nanngi laawol wuro wiyeteengo Emmayus. Hakkunde ngoon wuro e Urusaliima ana waara e kilooji sappo e go'o. ¹⁴ Ebe ngaajodoo ko wadi koo fuu. ¹⁵ E ley gaajaate mabbe dee ebe ndokkondira hakkillaaji, nii Iisaa e hoore mum hewtii 6e, waddi e mabbe jaadal. ¹⁶ Kaa heedoode wadaa e gite mabbe pati 6e anndita mo. ¹⁷ O wii 6e:

—Kodum ngaajoto-don e laawol mon ngol?

Non 6e ndarii, terde mabbe mbaati. ¹⁸ Gooto e mabbe biyeteedo Kiliyopas jaabii mo, wii:

—Aan tan gooto woni kodo ley Urusaliima mo anndaa ko wadi e ley jalaade dee koo naa?

¹⁹ O wii 6e:

—Kodum?

Be mbii mo:

—Ko wadi e Iisaa Nasaraatunke oo koo. O annabaajo, jom baawde ley haala makko e golle

makko yeeso Laamdo e yimbe fuu. ²⁰ Kaa hooreebe yottinoobe sadaka e mawbe men ngadi mo e juude laamu yalla omo jukkee jukkungo maayde, tonti mo e leggal bardugal. ²¹ Miden njikkunoo kanko soottitotoo Israa'iila. Hannde woni jalooma tatabo ko dum wadi. ²² Kasen, yoga e rewbe amen kaaynii min. Be njehi to yanaande too beetee law, ²³ be tawaali ton tew makko, be ngarti, be mbii malaa'ika'en bannganii be, mbii omo wuuri. ²⁴ Caggal dum, yoga e wondiiibe amen njaabe to yanaande too bee, tawri no rewbe bee mbiiri nii, kaa kanko e hoore makko, be njiyaali mo.

²⁵ Oon wakkati Iisaa wii be:

—Hey onon famarbe hakkille! Booyii on ngoondinaali haala annabaaabe! ²⁶ Wanaa ana tilsi Almasiihu torree, naata e teddungal mum naa?

²⁷ Nden o fammini be ko Binndi dii fuu kaali haala makko, gila e Tawreeta Muusaa faa e dewte annabaaabe bee.

²⁸ Nde be paandii wuro ngo be immanii ngoo ndee, Iisaa wadi hono o anniyiido bettaade nii.

²⁹ Nii be jaagii mo, be mbii:

—Heddoda e amen, sabi hiirii, jemma warii.

O jokki e maabe, o jippanii be. ³⁰ Nde be njoodinoo ebe jaama ndee, o bami buuru, o yetti Laamdo, o helti buuru oo, o hokki be. ³¹ Non gite maabe peerti, be annditi mo. Don e don o iwi e gite maabe. ³² Gooto fuu darii ana wiya goddo:

—Nde o haaldata e men e laawol ngol omo famina en Binndi dii ndee, wanaa berde men buubii naa?

³³ Don e don, 6e immii 6e mbirfitii Urusaliima, 6e tawtoyi ton sappo e go'o 6ee e wondii6e mum'en ana kawriti. ³⁴ Been mbii:

—Goonga, Kalfaado men Iisaa wuurtii, o 6annganii Simon.

³⁵ Didon 6ee duu njantanii 6e ko wadunoo e laawol mum'en, e no annditiri mo nde o helti buuru ndee.

No Iisaa 6anngirani taalibaa6e mum sappo e go'o 6ee

³⁶ Be tilaaki haalde, faa Iisaa e hoore mum darii hakkunde ma66e, wii 6e:

—Onon e jam!

³⁷ Be kuli, 6e demyii, 6e miili ko 6e njii koo yo mbeelu. ³⁸ Non o wii 6e:

—Ko hul6ini on? Ko saabii so o6on miila d1i miilooji e berde mon? ³⁹ Yeewee juude am e koyde am, dum miin jaati. Memee kam, yeewon. Sabi mbeelu walaa tew, walaa gi'e no am nii.

⁴⁰ Nde o haalata dum ndee, o holli 6e juude makko e koyde makko. ⁴¹ Nde wonnoo 6e ndonkii goondinde saabe seyo e kaayde, o wii 6e:

—O6on njogii doo ko jaametee naa?

⁴² Be ngaddani mo tayre liingu cahaado, ⁴³ o nanngi nde, o jaami yeeso ma66e.

⁴⁴ Caggal dum, o wii 6e:

—Ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaa6e e Jabuura cappii e am koo fuu, ana tilsi dum goonda. Dum jaati woni ko kaalannoo-mi on nde ngondunoo-mi e mon ndee.

⁴⁵ Oon wakkati, o udditi hakillaaji ma66e, yalla e6e paama Binndi d1i. ⁴⁶ O wii 6e:

—Ana winndii Almasiihu oo torrete faa maaya, immitoto hakkunde maayɓe jalooma tataɓo. ⁴⁷ Ana winndii kasen: saabe makko leɓi d̄ii fuu ooynante faa tuuba, keɓa yaafaamuya luutti. Dum ana fudɗa gila Urusaliima. ⁴⁸ Onon ngoni seettotooɓe kulle dee! ⁴⁹ Miin, mi neldan on ko Baabiraado am fodi koo fuu. Kaa keddee e ngalluure ndee, faa nde baawde gonde dow dee njippii e mon fuu.

No Iisaa ɗabbiniraa dow kammu

⁵⁰ Iisaa naɓi ɓe faa hedde Baytaniya, hunci juude, duwanii ɓe. ⁵¹ Do o duwantoo ɓe doo, o seerti e maɓɓe, o ɗabbinaa dow kammu. ⁵² Be cujidani mo, caggal dum, ɓe mbirfodii Urusaliima e seyo manngo. ⁵³ Wakkati fuu eɓe tawee ley Suudu Dewal Mawndu nduu, eɓe njetta Laamdo.

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8